

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 15

ΟΙ ΒΟΗΘΟΙ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΝΟΡΙΑ

Α'.

Ὅπως γνωρίζουν ἤδη ὅλοι οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι, ἡ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία διὰ τῆς ἐλπιδοφόρου καὶ λαμπρῶς ἀναπτυσσομένης «Ἀποστολικῆς Διακονίας» τῆς ἴδρυσεν τὴν «Σχολὴν Διακονισσῶν-Κοινωνικῶν Λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας», ἵνα προετοιμάσῃ στελέχη, τὰ ὁποῖα θὰ βοηθοῦν τοὺς ἐφημερίους εἰς τὰ πολλαπλὰ κοινωνικὰ καθήκοντά των ἐν τῇ ἐνορίᾳ. Δι' αὐτό, διὰ νὰ κατανοηθῇ τι πρέπει νὰ περιμένουν οἱ ἐφημέριοι ἀπὸ τὰς ἐκπαιδευόμενας ἤδη ἢ τὰς ἐκπαιδευθησομένας ἐν τῷ μέλλοντι διακονίσσας καὶ ποιῶν εἶναι τὸ ἰδεῶδες τῆς γυναικείας ἐν τῇ ἐνορίᾳ διακονίας, πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ συντελῇ πᾶς ἐφημέριος ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του, ἐπιβάλλεται νὰ ἐξετάσωμεν εἰς τι συνίσταται τὸ ἔργον τῶν διακονισσῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ¹.

*

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀρκετὰ διαφωτιστικὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἀπαράμιλλα πρότυπα γυναικείας διακονίας.

Αἱ διακόνισσαι, ἀνάγονσαι τὴν ἀρχὴν των εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀποστολικὸν χρόνον (Α' Τιμ. γ', ΙΙ. Ῥωμ. ις' 1-2), ἐξελέγοντο ἐκ τῶν τάξεων τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὸν Θεὸν παρθένων ἢ χηρῶν. Ὡσαύτως διακόνισσαι ἐγίνοντο «μονόγαμοι ἐγκρατευσάμεναι», ὡς καὶ σύζυγοι ἐπισκόπων. Τοιοντοτρόπως

1. Περισσότερα περὶ τοῦ θεσμοῦ καὶ τοῦ ἔργου τῶν διακονισσῶν δύναται νὰ εὑρῇ ὁ ἀναγνώστης ἐν τοῖς ἐξῆς ἔργοις: *Εὐαγγέλιον Θεοδώρου*, Ἡρωίδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης (Αἱ διακόνισσαι διὰ τῶν αἰώνων), ἐν Ἀθήναις 1949. Τοῦ ἰδίου, Ἡ «Χειροτονία» ἢ «Χειροθεσία» τῶν διακονισσῶν, Ἐνασίμος ἐπὶ διδακτορῖα διατριβή, ἐν Ἀθήναις 1954.

λ. χ. ἡ Θεοδοσία, σύζυγος τοῦ Γρηγορίου Νύσσης, ἐγένετο διακόνισσα ἅμα τῇ εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον ἀνόδω τοῦ συζύγου αὐτῆς. Εἰς τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους διακόνισσαι ὡσαύτως ἐγίνοντο καὶ μεγαλοσχήμενες μοναχαί.

Αἱ διακόνισσαι ἐγκαθίσταντο εἰς τὸ λειτούργημα αὐτῶν δι' εἰδικῆς χειροτονίας, τελουμένης ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου. Ἡ χειροτονία αὕτη ἦτο ὁμοία πρὸς τὴν χειροτονίαν τοῦ διακόνου, ὡς μαρτυροῦν τὰ διάφορα ἀρχαῖα Χειροτονικά, τὰ ὁποῖα ὑπάρχον ἐν τοῖς Εὐχολογίοις. Τὰ Χειροτονικά ταῦτα ἀναφέρουν, ὅτι ἐνῶ αἱ χειροθεσαί (ψάλτου, ἀναγνώστου, ὑποδιακόνου) τελοῦνται ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θ. Λειτουργίας, ἡ χειροτονία τῆς διακονίσσης τελετουργικῶς ὁμοιάζει πρὸς τὰς χειροτονίας τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν (διακόνου, πρεσβυτέρου κ.λ.π.). Ἡ χειροτονία τῆς διακονίσσης ἐγίνετο ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος καὶ ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ μάλιστα μετὰ τὴν Ἁγίαν Ἀναφοράν.

Ἡ χειροτονηθεσομένη διακόνισσα, κατὰ τὴν τελετὴν τῆς χειροτονίας ἴστατο, ὅπως καὶ ὁ χειροτονηθεσόμενος διάκονος, ἐν τῇ σολέα, πρὸ τῶν ἁγίων θυρῶν, κεκαλυμμένη μὲ μαφόριον. Ἐκεῖθεν ὠδηγεῖτο εἰς τὴν Ἁγ. Τράπεζαν, ἐνθα ὁ ἐπίσκοπος ἐχειροτόνει ταύτην δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, ἀπαγγέλλων δύο εὐχὰς μετὰ τὴν ἐκφώνησιν: «Ἡ θεία Χάρις, ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα». Ἡ ἐκφώνησις αὕτη, ὡς γνωστόν, ἀποτελεῖ γνῶρισμα μόνον τῆς χειροτονίας τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν (ἐπισκόπου, πρεσβυτέρου διακόνου), διότι αὕτη οὐδέποτε ἀκούεται εἰς τὰς χειροθεσίας τῶν κατωτέρων κληρικῶν, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ ὑποδιακόνου.

Ἡ «χειροτονία» τῆς διακονίσσης διέφερε τῆς χειροτονίας τοῦ διακόνου εἰς μερικὰ σημεῖα. Ἐνῶ ὁ χειροτονηθεσόμενος διάκονος «ἐρείδει τὸ μέτωπον αὐτοῦ τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ καὶ κλίνει τὸ γόνυ τὸ δεξιόν», ἡ διακόνισσα οὐδέτερον τῶν ποδῶν ἔκλινεν. Ἡ χειροτονηθεσομένη διακόνισσα περιεβάλλετο, ὅπως καὶ ὁ διάκονος, τὸ διακονικὸν ὠράριον, φέρουσα ὅμως τοῦτο ὑπὸ τὸ μαφόριον μετὰ τῶν δύο ἀρχῶν αὐτοῦ ἔμπροσθεν. Καὶ ἐνῶ εὐθὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ διακόνου ἀνατίθεται εἰς αὐτὸν ἢ παρὰ τὸ θυσιαστήριον διακονία, ἡ χειροτονηθεῖσα διακόνισσα οὐδεμίαν ἀναλαμβάνει ὑπηρεσίαν παρὰ τῷ ἱερῷ θυσιαστηρίῳ. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς Θ. Κοινωνίας ἡ διακόνισσα ἐδέχετο αὐτὴν, ὡς ὁ διάκονος, λαμβάνουσα τὸ ἅγιον ποτήριον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλ' ἐνῶ ὁ διάκονος, «περικατέχων» αὐτό, «μεταδίδωσι τοῖς προσερχομένοις τοῦ ἁγίου αἵματος», ἡ διακόνισσα «οὐδενὶ μεταδίδωσιν», ἀλλ' «ἐπιτίθῃσιν αὐτὸ τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ». Ἐπειτα ἡ χειροτονία τῆς διακονίσσης οὐδόλως προϋπέθετε τὴν δυνατότητα

ὑπάρξεως ἄλλων—εἴτε κατωτέρων, εἴτε ἀνωτέρων—βαθμῶν γυναικείου κλήρου. Αἱ διακόνισσαι γενικῶς κατετάσσοντο μεταξὺ διακόνων καὶ ὑποδιακόνων, ἀποτελοῦσαι τὸ μεταξὺ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου κλήρου μεταίχμιον.

*

Ποῖον δὲ ἦτο τὸ ἔργον τῶν διακονισσῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ; Αὗται κυρίως συνειργάζοντο μετὰ τῶν κληρικῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις «εἰς τὰς τῶν γυναικῶν ὑπηρεσίας».

Εἰς τῶν σπουδαιότερων τομέων τῆς ἐργασίας τῶν διακονισσῶν ἦτο ἡ ἀσκήσις τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης. Αὗται ἦσαν οἱ ἄγγελοι τοῦ ἐλέους καὶ αἱ ἐπισκέπτριαι ἀδελφαὶ τῶν ἀσθενῶν, τῶν θλιβομένων καὶ τῶν ἐνδεῶν γυναικῶν, μεταδίδουσαι εἰς αὐτὰς τὰ δῶρα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Ὡσαύτως αἱ διακόνισσαι ἐπεσκέπτοντο τοὺς ἐν φυλακαῖς εὐρισκομένους, προσκομίζουσαι τὰς ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφοράς. Ἀξία μείας εἶναι καὶ ἡ ὑπὸ τῶν διακονισσῶν διενεργουμένη φιλοξενία τῶν γυναικῶν, διὰ τὴν ὁποίαν ὀρίζονται ὑπὸ τῶν Ἀποστολικῶν διαταγῶν τὰ ἑξῆς: «Εἰ δὲ πτωχὸς ἢ ἀγενής ἢ ξένος ἐπέλθοι... τούτοις τόπον ποιήσει ἐξ ὄλης τῆς καρδίας αὐτοῦ ὁ διάκονος... Τὸ αὐτὸ ποιείτω καὶ ἡ διάκονος ταῖς ἐπερχομέναις γυναιξί, πτωχαῖς ἢτοι πλουσίαις». Ἡ φιλανθρωπικὴ δρασίς τῶν διακονισσῶν, ὡς καὶ ἡ τῶν διακόνων, ἡσκέτο ἐν στενῇ πάντοτε συνεργασίᾳ μετὰ τῶν κληρικῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου, τὸν ὁποῖον αὗται ἀντεπροσώπευον εἰς τὰς τάξεις τοῦ γυναικείου φύλου.

Ἄλλος σπουδαιότατος τομεὺς τῆς ἐργασίας τῶν διακονισσῶν ἦτο ἡ ἱεραποστολική, κατηχητικὴ καὶ διδακτικὴ ἐργασία αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γυναικείου κόσμου. Βεβαίως ἦτο ὀητῶς ἀπηγορευμένος εἰς τὰς διακονίσσας τὸ δημόσιον κήρυγμα ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Ἄλλ' αὗται εἶχον εὐρὸν πεδῖον διδακτικῆς ἐργασίας ἐν τῇ ἐνορίᾳ. Προσείλκνον πολλὰς ἐκ τῶν ἐθνικῶν γυναικῶν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν διενήργουν τὴν κατήχησιν τῶν θηλειῶν κατηχουμένων ἐδίδασκον εἰς αὐτὰς τὰς ἀληθείας τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, τὸν τρόπον τῆς ἀποκρίσεως εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ κληρικοῦ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ βαπτίσματος, ὡς καὶ τοὺς κανόνας τῆς πρὸ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς μετ' αὐτὸ χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς. Ἐπίσης αἱ διακόνισσαι ἐδίδασκον καὶ ἐνουθέτον πολλάκις τὰς βεβαπτισμένας γυναῖκας εἴτε καθ' ὁμάδας, εἴτε ἀτομικῶς ἐπὶ ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνεφέροντο ἄλλοτε μὲν εἰς τὴν ἀτομικὴν ἢ οἰκογενειακὴν ἢ κοινωνικὴν ζωὴν τῆς γυναικός, ἄλλοτε

δὲ εἰς τὰ καθήκοντα μᾶς ἀφιερωμένης εἰς τὸν Θεὸν γυναικός. Ἐκτὸς τούτων, αἱ διακόνισσαι ἀνελάμβανον τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ὀρφανῶν καὶ ἐνίοτε τὴν διδασκαλίαν καὶ κατήχησιν καὶ ἀρρένων παιδίων καὶ νέων, ὡς συμπεραίνομεν ἐκ μιᾶς διηγήσεως τοῦ Θεοδώρητου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξιστορεῖται, ὅτι μία διακόνισσα διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ἀπέσπασεν ἐκ τῆς εἰδωλολατρείας τὸν υἱὸν ἐνὸς διασήμου εἰδωλολάτρου ἱερέως, συνδεομένου μετὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.

Αἱ διακόνισσαι οὐ μόνον εἰς τὸ ἱεροποστολικὸν καὶ κατηχητικὸν ἔργον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἀπετέλουν τὸν συνδετικὸν κρίκον μεταξὺ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν χριστιανῶν γυναικῶν, ὀδηγοῦσαι ταύτας πρὸς ἐκείνους, προπαρασκευάζουσαι τὰς μεταξὺ αὐτῶν συναντήσεις καὶ συνομιλίαις. «Ἄνευ τῆς διακόνου, — διατάσσουσιν αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί —, μηδεμία προσίτω γυνὴ τῷ διακόνῳ ἢ τῷ ἐπισκόπῳ». Αἱ διακόνισσαι μετέφερον τὰς παραγγελίας τοῦ ἐπισκόπου πρὸς τὰς χριστιανὰς γυναῖκας, πρὸς τὰς ὁποίας δὲν ἠδύνατο νὰ σταλῇ ὁ διάκονος διὰ λόγους εὐπρεπειᾶς ἢ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ σκανδαλισμοῦ τῶν Ἑθνικῶν. Αἱ Ἀπ. Διαταγαὶ πάλιν παραγγέλλουσιν: «Ὡ ἐπίσκοπε, ..ἔστι γάρ, ὁπόταν ἐν τισὶν οἰκίαις ἄνδρα διάκονον γυναιξὶν οὐ δύνασαι πέμπειν διὰ τοὺς ἀπίστους· ἀποστελεῖς οὖν γυναῖκα διάκονον, διὰ τὰς τῶν φάσεων διανοίας».

Σπουδαιότατον καθήκον τῶν διακονισσῶν ἦτο ἡ γενικὴ ἐπίβλεψις τῶν χριστιανῶν γυναικῶν, ἢ ὁποία ἤσκειτο οὐ μόνον ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὴν ὥραν τῆς λατρείας, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ κατ' αὐτὸν τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ὁπότε συνεδνάζετο μετὰ τῆς ἰδιωτικῆς κατ' οἶκον διδασκαλίας καὶ παροχῆς συμβουλῶν ἢ ἐνίοτε μετὰ τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐπιπλήξεως. Ἐπίσης αἱ διακόνισσαι εἶχον τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν παρθένων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν «χηρῶν». Σπονδαῖος τομεὺς ἐργασίας πολλῶν ἐξεχουσῶν διακονισσῶν ἦτο ἡ διεύθυνσις τῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ «οἰκῶν παρθένων» ἢ παρθενῶνων», ἐντὸς τῶν ὁποίων αὐταὶ ἦσαν διδασκάλισσαι καὶ ὀδηγοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παρθένων εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν ἀποστολήν.

Εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον θὰ ἀναφέρωμεν καὶ ἄλλους τομεῖς τῆς ἐργασίας τῶν διακονισσῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΤΟΣ 1960: Η ΕΝΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ

Εἶναι φανερόν τί ἐννοοῦμεν, ὅταν πρόκειται νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τοῦ κέντρου τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς. Πρόκειται περὶ τοῦ Ναοῦ, πέραξ τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται αἱ κατοικίαι τῆς περιφέρειας, πὸν ἀποτελοῦν τὴν Ἐνορίαν καὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστὴ κάθε Ἐνορία. Οὕτως, ἡ Ἐνορία τῆς Ἀναλήψεως, φέρ' εἰπεῖν, περιλαμβάνει τὴν περιφέρειαν, πὸν περιβάλλει τὸν ἱ. Ναὸν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτήρος καὶ τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐκκλησιάζονται εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν Ναόν. Καὶ εἶναι, βέβαια, δυνατόν, εἰς κάθε ἐνοριακὴν περιφέρειαν νὰ περιλαμβάνονται καὶ ἄλλοι μικρότεροι Ναοί, παρεκκλήσια ἢ (ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται εἰς πλησίον πρὸς τὴν ἐνορίαν ἐξωκίχους τόπους) ἐξωκλήσια λεγόμενα. Τὸ κέντρον ὁμως τῆς Ἐνορίας ἀποτελεῖ ὁ Ναός, τοῦ ὁποίου αὕτη φέρει τὸ ὄνομα καὶ ὁ ὁποῖος, διὰ τοῦτο, λέγεται «ἐνοριακὸς ναός». Εἰς τὸ νομικὸν δὲ πρόσωπον τοῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ ἀνήκει ἅπανα ἡ κινήτῃ καὶ ἀκίνητος πρῖουσία καὶ τῶν παρεκκλησίων καὶ ἐξωκκλησίων, πλὴν τῶν «ἰδιωτικῶν» τοιούτων, περὶ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν ὁποίων ἐνδιαφέρεται, ἐπίσης, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ τοῦ τόπου, ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατος ἡ λειτουργία των, καὶ αὕτη πάλιν ὑπὸ ὄρους ἐπιτροπομένη.

Ἀπὸ τὴν ὄλην ἐμφάνισιν τοῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ φαίνεται, κατὰ πρῶτον λόγον, τὸ θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον τῶν κατοικούντων εἰς τὴν Ἐνορίαν χριστιανῶν. Εἶναι δὲ γνωστὸν πόσον οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληγες φιλοτιμοῦνται συνήθως—εἰς παλαιότερας, μάλιστα, ἐποχὰς πολὺ περισσότερον—νὰ ἔχουν νὰ παρουσιάσουν ἓνα μεγαλοπρεπῆ Ναὸν μὲ καλὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καί, ὅσον τὸ δυνατόν, πλουσιότεραν ἐμφάνισιν. Οἱ ἐκάστοτε ισχύοντες νόμοι «περὶ Ἐνοριῶν» προβλέπουν περὶ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν, ὡς νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, μὲ τὴν πλήρη συμμετοχὴν εἰς αὐτὴν τοῦ ἐνοριακοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, ἐκ τοῦ ὁποίου συγκρατεῖται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ

τῆς Ἐνορίας, ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῆς, ὡς Πρόεδρον, τὸν ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου ὀριζόμενον Ἐφημέριον τοῦ ναοῦ.

Καὶ ποικίλλει μὲν κατὰ διαφοροὺς καιροὺς—ἀναλόγως τῶν περιστάσεων—ὁ τρόπος τῆς ἐπιλογῆς καὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν λαϊκῶν ἐνοριακῶν ἐπιτρόπων, ὡς βάσις ὅμως ὑπάρχει πάντοτε ἡ οὐσιαστικὴ ὑπ' αὐτῶν διοικήσεις καὶ διαχειρίσεις τῶν ὑποθέσεων τοῦ Ναοῦ (ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου, φυσικά, ὀριζομένων προϋποθέσεων), ἐφ' ὅσον μία εἶναι καὶ μόνη ἡ ψήφος τοῦ Κληρικοῦ, ἔχουσα ἀποφασιστικὴν δύναμιν—ὅπως εἰς ὅλα τὰ πλειοψηφικῶς ἀποφαινόμενα σώματα συμβαίνει—μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἰσοψηφίας. Ἀλλὰ οἱ «περὶ ἐνοριῶν» νόμοι, μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον, ὅλοι εἶδον τὸν Ναὸν καὶ τὴν Ἐνορίαν ὡς διοικητικὴν ἀπλῶς, καὶ δὴ ὡς οικονομικὴν, μᾶλλον, μονάδα καὶ τίποτε περισσότερον. Ἐκ τούτου δέ, ἐν ᾧ προκύπτει τὸ ἀγαθὸν τῆς πλήρους καὶ ἀνεξελέγκτου ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς διὰ τὴν λοιπὴν διοίκησιν τοῦ Ναοῦ καὶ τῆς Ἐνορίας, ἰδίως τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν πνευματικὴν τούτων ὑπόστασιν καὶ ἀποστολήν—καὶ ἴσως αὐτὸ εἶναι, ποῦ ἔκαμε καὶ τὸν νομοθέτην ν' ἀρκεσθῆ εἰς μόνὰ τὰ διαχειριστικὰ σημεῖα τῆς διοικήσεώς των—ἀφ' ἐτέρου, δημιουργοῦνται τεράστια δυσχέρεια, ὅταν αἱ διοικοῦσαι τοὺς Ναοὺς ἐπιτροπαὶ κυριεύονται ὑπὸ τοῦ στενοῦ διαχειριστικοῦ πνεύματος καί, ἀποβλέπουσαι μόνον εἰς τὴν οικονομικὴν εὐεξίαν ἢ εἰς τὴν ἰκανοποιητικὴν ἐμφάνισιν τῶν Ναῶν των, ἀντιτίθενται πρὸς πᾶσαν δαπάνην, ἔχουσαν σχέσιν μὲ τὸ πνευματικὸν καὶ κοινωνικὸν ἔργον, τοῦ ὁποίου κέντρον πρέπει νὰ εἶναι ὁ κάθε Ναός. Χρειάζεται, λοιπόν, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πολὺ μεγάλη προσοχὴ ἐκ μέρους τοῦ προϊσταμένου τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐφημερίου καὶ ἐντατικῆ προσπάθεια δέον ὑπ' αὐτοῦ νὰ καταβληθῆ διὰ τὸν κατάλληλον φρονηματισμὸν τῶν λαϊκῶν ἐπιτρόπων, κατὰ πρῶτον λόγον, πρὸ πάσης ἄλλης τοῦ λοιποῦ πληρώματος τῆς Ἐνορίας διαφωτίσεως ὡς πρὸς τὸ ἔργον, τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ ἐπιληφθῆ. Περιττὸν δὲ νὰ εἴπωμεν, ὅτι αἱ κατὰ τόπους ἀρμόδια Ἐκκλησιαστικὰ Ἀρχαὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναλάβουν σοβαρὰν ἐν προκειμένῳ πρωτοβουλίαν καὶ νὰ κάμουν πάντα ἀγνοοῦντα ἢ παραξηγοῦντα τὸν προορισμὸν τοῦ ναοῦ ν' ἀντιληφθῆ τοῦτον καὶ νὰ θελήσῃ νὰ συμμορφωθῆ πρὸς αὐτόν.

Διότι, σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἡ Σ. Ἱεραρχία ἀπεφάνθη, ὅτι ὁ Ναὸς πρέπει νὰ εἶναι τὸ κέντρον ὄχι μόνον τῆς θ. λατρείας, ἀλλὰ καὶ πάσης πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐκδηλώσεως, σχετιζομένης πρὸς τὴν ὀργανωμένην ἐνοριακὴν ζωὴν, περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἐκτενῆς ἔγινε λόγος εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα μας.

Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχον καὶ ἐκδηλώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνων ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, διὰ τοῦτο, ἀκριβῶς, ἡ Σ. Ἱεραρχία προέβλεψεν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη πέριξ τοῦ Ναοῦ νὰ ὑπάρχον κατάλληλα οἰκοδομήματα, ὅπου νὰ δύναται ν' ἀναπτυχθῆ τὸ πρόγραμμα τῆς μορφωτικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς δράσεως τῆς Ἐνορίας καὶ νὰ γίνωνται αἱ ἐπικουρικαὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης ἐκδηλώσεις, ὑπὸ τὴν ἄμεσον πάντοτε ἐπιστάσιαν καὶ καθοδήγησιν τῶν ὑπευθύνων Ἐφημερίων τοῦ Ναοῦ, τοῦ ὁποίου ἐξαρτήματα θ' ἀποτελοῦν τὰ ἐπικουρικὰ ταῦτα οἰκοδομήματα. Συνεστήθη δὲ ὑπὸ τῆς Σ. Ἱεραρχίας, ὅπως ληφθῆ σοβαρὰ μέριμνα καὶ προγραμματισθῆ ἡ ἀπαιτουμένη ἐργασία διὰ τὴν πλησίον τῶν Ναῶν οἰκοδόμησιν καὶ τοῦ «Πρεσβυτερίου», τῆς κατοικίας δηλ. τῶν Ἐφημερίων, ὅπου δὲν ὑπάρχει, διότι ἐκρίθη ὅτι πρέπει οὗτοι νὰ εὐρίσκωνται πάντοτε εἰς θέσιν νὰ ἔχουν ἐν ὄψει τὸν Ναὸν καὶ τὰ ἐξαρτήματά του καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ παρακολουθῆ τὴν ἐπ' αὐτοῖς κίνησιν καὶ δρασίαν. Καὶ πρέπει νὰ ὑπρογραμμίσωμεν μετὰ χαρᾶς καὶ δικαίας ἱκανοποιήσεως τὸ γεγονός, ὅτι εἰς πολλὰ μέρη σήμερον ὑπάρχον τὰ τοιαῦτα ἐξαρτήματα τῶν Ναῶν, σοβαρὰ δὲ φροντίς καταβάλλεται, ὥστε ὅπου δὲν ὑπάρχει ἄλλη δυνατότης, νὰ ἀξιοποιουῦνται χάριν τῶν ἐξωλατρευτικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου οἱ ὑπὸ τὸν Ναοὺς ὑπόγειοι χώροι, καταλλήλως εἰς αἰθούσας διαρρυθμιζόμενοι. Εἴθε, ὅπως καὶ ἐλπίζεται, ἡ προσπάθεια αὕτη νὰ συνεχισθῆ καὶ νὰ ἐπεκταθῆ.

Ἡ τοιαύτη ὁμως ἐπέκτασις τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν περὶ τοῦ Ναοῦ ἀσχολουμένων δὲν πρέπει—πολλοῦ γε καὶ δεῖ—νὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παρεξήγησιν, ὅτι τάχα θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλειφθῆ ἢ ὑπὲρ τῆς καλῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ναοῦ κυρία μέριμνα. Διότι δὲν παύει ὁ Ναός, καὶ πάλιν, καὶ ἡ κατάστασίς του ν' ἀποτελοῦν τὸν

καθρέπτῃ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἑνορίας. Εἶναι ὁμως ἀνάγκη τὸ ὑπὲρ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ναοῦ ἐνδιαφέρον νὰ τεθῆ ὑπὸ ὠρισμένην καὶ σαφῆ καθοδήγησιν, εἰς τρόπον ὥστε, ἀφ' ἑνὸς μὲν, ν' ἀποφεύγονται πράγματα περιττὰ καὶ μηδεμίαν πραγματικὴν ἀξίαν ἔχοντα διὰ τὴν πρέπουσαν καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν ἐμφάνισιν τοῦ Ναοῦ, ἀφ' ἑτέρου δέ, νὰ πραγματοποιιοῦνται βαθμηδὸν ὅλαι αἱ ἀπαιτούμεναι προσθαφαιρέσεις ἱερῶν ἀντικειμένων καὶ ἀλλαγῶν, εἰς βαθμὸν ἐπιτρέποντα νὰ ἀποκτήσουν ὅλοι οἱ Ναοὶ τῆς χώρας τὴν πρέπουσαν καὶ σύμφωνον πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα ἐμφάνισιν ἢ ὁποία εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐμπνεύσῃ ὑψηλὰ διανοήματα καὶ βαθέα συναισθήματα εὐλαβείας, κατανώξεως καὶ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἐν συνδυασμῶ πάντοτε πρὸς τὴν ὀρθὴν καὶ σύμφωνον πρὸς τὸ Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησίας τακτικὴν καὶ ἀνελλιπῆ τέλεσιν τῶν ἐν τῷ Ναῷ τελετῶν τῆς ὀρθόδοξου θείας λατρείας, καὶ τὴν καθ' ὅλα εὐλαβῆ καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ χώρου συμπεριφορὰν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ ἐργαζομένων. Διότι ἀκόμη καὶ καθ' ὃν χρόνον οὐδὲν τελεῖται ἐν τῷ Ναῷ, δὲν παύει οὗτος νὰ εἶναι «Ὀἶκος Θεοῦ» καὶ τόπος μόνον προσευχῆς καὶ πνευματικῆς ἀνατάσεως.

(ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

«Ἀπὸ πάσης ἀνάγκης, θλίψεως, καὶ νόσου, καὶ βλάβης μελύτρωσαι· καὶ τῇ σῆι δυνάμει, ἐν τῇ σκέπῃ σου φύλαξον ἄτρωτον, ἐκ παντὸς κινδύνου, καὶ ἐξ ἐχθρῶν τῶν πολεμούντων, καὶ μισούντων σε, Κόρη Πανύμνητε».

«Τί σοι δῶρον προσάξω, τῆς εὐχαριστίας, ἀνθ' ὃν περ ἀπήλαυσα, τῶν σῶν δωρημάτων, καὶ τῆς σῆς ἀμετρήτου χρηστότητος; τοιγαροῦν δοξάζω, ὑμνολογῶ, καὶ μεγαλύνω, σοῦ τὴν ἄφατον πρὸς με συμπάθειαν».

«Διάσωσον ἀπὸ κινδύνων τοὺς δούλους σου, Θεοτόκε, ὅτι πάντες μετὰ Θεὸν εἰς σὲ καταφεύγομεν, ὡς ἄρρηκτον τείχος καὶ προστασίαν».

(Ἀπὸ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου Παρακλητικοῦ Κανόνος)

Α Δ Ε Λ Φ Ι Κ Α Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Α

Ἄγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Συνέχεια θὰ σ' ἀπασχολήσω μ' ἓνα ἄλλο ζήτημα, πού στέκεται σάν πειρασμός στό ἐκκλησίασμα. Κι' αὐτό εἶναι τὸ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Ναοῦ, ὅπως καὶ ἄλλοῦ σοῦ ἔγραφα. Τῶν Ἐπιτρόπων ἐκείνων, πού δυστυχῶς, δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ὠφέλεια ἢ τὴ ζημιὰ ἀπὸ θρησκευτικῆς πλευρᾶς παρὰ γιὰ τὴν ὕλική. Βέβαια οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀξιέπαινοι γιατί φροντίζουν νὰ αὐξάνουν τὰ ἔσοδα τοῦ Ναοῦ καὶ νὰ περιφρουρήσουν τὴν περιουσία του. Χωρὶς ὕλικὰ μέσα δὲν μπορεῖ νὰ συντηρηθῇ ἡ Ἐκκλησία. Κι' ἓνας καλὸς νοικοκύρης οἰκονόμος φρόνιμος προσπαθεῖ νὰ ἐξεύρη πόρους. Πῶς θὰ πληρωθῇ τὸ προσωπικό, πῶς θὰ ἐξωραϊσθῇ ὁ Ναός, πῶς θὰ κρατηθῇ σὲ καλὴ κατάστασι ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς; Ἱερά σκεύη, εἰκόνες, καλύμματα, κανδήλια, ὑπηρετικὸ προσωπικό, τὰ ὅσα εἶναι ὕλικὰ καὶ ὅμως ἀπαραίτητα θέλουν συντήρησι, ἀνανέωσι, καθαριότητα κλπ. Λάδι, κεριὰ, καὶ ἄλλα. Ἀπαιτοῦνται χρήματα. Ἄν, ὅπως εἶπαμε καὶ ὅπως καταντήσαμε, λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας πῶς ἀραίωσαν καὶ οἱ προσφορὲς καὶ οἱ δωρεῆς καὶ τ' ἀφιερώματα, γιατί δούλεψε πολὺ ὁ ὀρθολογισμὸς καὶ προτεσταντισμὸς, τότε θὰ δικαιολογήσουμε τὸ δυνατώτερο ἐνδιαφέρον τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Ἰ. Ναοῦ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς οἰκονομικῆς ἐπαρκείας του. Εἶναι πολλοὶ ἐνοριακοὶ Ναοί, πού ἔχουν ἀκίνητα-χωράφια, ἐλαιόδενδρα, καταστήματα, δάση, καὶ τὰ καταφέρνουν καλά. Οἱ περισσότεροι ὅμως ψευτοσυντηροῦνται μὲ «πενταροδεκάρες» πού πέφτουν στό δίσκο, ἀπὸ τὸ κεράκι τοῦ φτωχοῦ. Δυστυχῶς τώρα τελευταῖα κι' αὐτὸ τὸ κεράκι ξέφυγε ἀπὸ τὴ δικαιοδοσία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ἐκμεταλλεύονται τὰ μπακάλικά. Βρίσκεται στὴν ἐλεύθερη ἀγορά, στὰ χέρια τῶν ἐμπόρων καὶ ὁ Ναός στερεῖται ἔτσι ἐνὸς εἰσοδήματος, τὸ ὅποιον θὰ μπορούσε νὰ ἔχη, ἂν καθιεροῦτο τὸ μονοπώλειο πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας, πού κυνηγιέται παντοῦ καὶ στὸν τομέα αὐτὸν ἀκόμη, γιὰ νὰ μὴ μπορῇ νὰ τὰ βγάλῃ πέρα καὶ σάν ὀργανισμὸς πού ἔχει τὴν ἀνάγκη τῶν ὕλικῶν μέσων, ἀφοῦ μέσα στὸν κόσμον ζῆ καὶ κινεῖται καὶ δρεῖ καὶ δὲν εἶναι μόναχα ἄυλος καὶ ἀόρατος. Οἱ Προτεστάνται φτιάχνουν μιὰ αἴθουσα, βάζουν κάμποσα θρανία, προσθέτουν καὶ μιὰ ἔδρα, σοβατίζουν τὸν τοῖχο μὲ ὀλίγον ἀσβέστη, πληρώνουν κι' ἓνα λαϊκὸ νὰ τοὺς κἀνῃ τὸ δάσκαλο καὶ τὸν παπᾶ καὶ ἔτσι δὲν πολυσκοντίζονται οἱ ἄνθρωποι γιὰ ζωγραφικὴ, γιὰ σύμβολα ἱερά, οὔτε γιὰ εἰκόνες, ἐπομένως, καὶ γιὰ κεριὰ καὶ λιβάνια καὶ λάδια. Γι' αὐτὸ καὶ χωρὶς καμμιά πειθαρχία καὶ ἐνότητα ἐκκλησιαστικὴ γίναν χίλια κομμάτια, καὶ τὰ κομμάτια αὐτὰ ἀμέτρητες αἱρέσεις, ἀφοῦ γι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει

ἐκκλησιαστικῆ παράδοσις, ἀλλὰ μονάχα ἡ Ἀγ. Γραφή, πού ἔχει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ὁ καθένας νὰ τὴν ἐξηγήῃ ὅπως τοῦ κατέβη. Ἐμεῖς ὅμως, μὲ τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα καὶ τὴ λατρεία μας, ἔχουμε ταπεινωσι, σεβόμεθα ὅ,τι μᾶς παρέδωσεν ἡ χορεία τῶν ἁγίων Πατέρων μας καὶ τὸ ἐκράτησεν ἡ Ἐκκλησία μας ψηλά, σὲ ἀπόλυτο καὶ δικαιολογημένο σεβασμό, ὅπως εἶπαμε καὶ ἄλλοῦ.

Αὐτὰ ὅλα καλὰ καὶ ἅγια. Ἀλλὰ κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία, σὲ πολλοὺς Ναοὺς ἡ περιφορὰ τῶν δίσκων κατήντησε μιὰ πληγὴ. Ἄλλοτε γιὰ τοὺς Ἱερεῖς, ἄλλοτε γιὰ τοὺς νεωκόρους, ἄλλοτε γιὰ τὰ δῶρα τῶν ψαλτάδων, ἄλλοτε γιὰ τοῦτο καὶ ἄλλοτε γιὰ κεῖνο. Καὶ ὡς πρὸς αὐτά, ἐπειδὴ, εἶναι χρονιάρικα δὲν παραφαίνεται ἡ ἐνόχλησις. Ἀμ' αὐτὸ τὸ τακτικὸ ὑπὲρ τοῦ Ναοῦ πού γίνεται κατὰ τὸ κέφι τῶν Ἐπιτρόπων σὲ οἰανδήποτε στιγμῇ; Συνήθως κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου πού ὁ Ἱερεὺς κ' οἱ Ἱεροψάλται μέλπουσι τόσο κατανουκτικά; «Οἱ Τὰ Χερουβιμ εἰκονίζοντες καὶ τῇ Ζωοποιῷ Τριάδι τὸν Τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες, πᾶσαν τὴν βιοτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὅλων ὑποδεξόμενοι ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν». Καὶ γίνεται δυστυχῶς, τὸ ἀντίθετο. Τὰ μεταλλικὰ κέρματα κατὰ τὴν ὥραν ἐκεῖνη ἔχουν δικό του ἤχο καὶ δικό τους σκοπὸ. Ἀπ' τὴ μιὰ μεριά «πᾶσαν τὴν βιοτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν» καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, συγχρόνως «γιὰ τὸ Ναὸ παρακαλῶ...γιὰ τοὺς φτωχοὺς ὁ δίσκος παρακαλῶ...γιὰ τοῦτο καὶ γιὰ κεῖνο!...». Καὶ συναντῶνται στὴ μέση τοῦ Ναοῦ οἱ Ἱερεῖς μὲ τὰ Τίμια Δῶρα καὶ οἱ Ἐπίτροποι μὲ τίς δεκάρες στὸ δίσκο. Μιὰ τραγελαφικὴ κατάστασι πού γεμίζει τὴν ψυχὴ τῶν πιστῶν ἀπὸ ἱερὴ ἀγανάκτησι καὶ μᾶς ὑποβιβάζει στὰ μάτια τῶν ξένων ὄχι μόνον ὡς θρησκευτικὸ λαό, ἀλλὰ καὶ ὡς πολιτισμένους ἀνθρώπους. Αὐτά, μεταξὺ τῶν ἄλλων βλέπουσι οἱ αἰρετικοί, οἱ ἄπιστοι, ὅσοι ζητοῦν ἀφορμὰς καὶ μᾶς κατηγοροῦν πὼς ἐγίναν «παπαδομάγαζα» οἱ Ναοὶ μας. Θυμοῦμαι μάλιστα πὼς Ἱεροκήρυξ εὐρέθη στὴν ἀνάγκη νὰ διαμαρτυρηθῇ γιὰ τὸ δίσκος μὲ τὰ δικά του λαλήματα βγῆκεν ἀμέσως σέ... περιοδεῖα ὅταν ἄρχισε τὸ κήρυγμα. Ἐπειδὴ οἱ Ἐπίτροποι δὲν ἐνοοοῦσαν νὰ σταματήσουν, ὁ ὁμηγητὴς διέκοψε καὶ μπῆκε στὸ Ἄγιον Βῆμα καταστενοχωρημένος καὶ μετὰ δακρύων πολλῶν γιὰ τὸν πειρασμὸν αὐτόν, ἐνῶ ὁ σάλος μὲ τίς φωνὰς «νὰ σταματήσῃ ὁ δίσκος» συνεχίζετο. Οἱ Ἐπίτροποι ἐνδιεφέροντο γιὰ τὸ μαμωνᾶ περισσότερο καὶ ὄχι γιὰ τὴν ὠφελιμότητα τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τοῦ Κηρύγματος. Πολλὴν ὀδύνην ἐδοκίμασε καὶ ὁ Λειτουργὸς Ἱερεὺς πού προσεκάλεσε τὸν θαυμάσιον Ἀπόστολον τοῦ Εὐαγγελίου νὰ ὁμιλήσῃ στὸ ποίμνίον του: «Σωστὸς πειρασμός, Πάτερ μου, σήμερα» ἔλεγε. Ἀλλὰ τί βγαίνει μὲ μιὰ διαπίστωσι; Ὁ Ἱερεὺς

πού εἶναι καὶ ὑπεύθυνος, χωρὶς καμμιά προσωποληψία καὶ κοσμικὴ συστολή, νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πράγματα. Στὰ χωριά εἶναι δρᾶμα. Καὶ σὲ ψωμομένα μάλιστα χωριά. Θυμᾶμαι πὼς ἓνας Ἐπίτροπος μπήκε στὴν ὠραία πύλη δίπλα καὶ ἔβγαζε «λόγο» γιὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Ναοῦ. Κρατοῦσεν ἓνα κατάλογο στὰ χέρια καὶ ἔλεγε —ἦταν πανηγῦρι— «ἐσὺ θὰ μαζέψῃς τὰ ἀρνάκια τοῦ Πάσχα, ἐσὺ θὰ φέρῃς πέντε καντάρια ἀσβέστη, ἐσὺ θὰ κουβαλήσῃς τὴν κοπριά ἀπὸ τὰ γίδια τοῦ Κωνσταντῆ, ἐσὺ θὰ φέρῃς τόσες ὀκάδες κρομμύδια, ἐσὺ...» Ἐπειδὴ φυσικὰ ὁ ξένος κόσμος ἐγελοῦσε—ἦταν καλοκαῖρι καὶ κέντρο παραθερισμοῦ—κάποιος κύριος σιγά-σιγά τοῦ σφύριζε: Σοσσο! Ἀλλὰ ἐκεῖνος ποῦ νὰ σταματήσῃ! Σὲ μιὰ στιγμή ἐκνευρισμοῦ τοῦ φώναξε: «Τί σουτ καὶ μουτ! Θὰ τὰ εἰπῶ ἐν Παρισίοις». Ἦθελε δηλαδὴ νὰ εἰπῆ, μὴ φωνάζετε γιὰτι ἐγὼ ἔχω τὸ θάρρος νὰ τὰ εἰπῶ παρρησία ὅλων σας, τώρα πού σᾶς βρῆκα μαζεμένους. Τότε ἦταν καὶ δὲν ἦταν! Εὐτυχῶς ὁ Ἱερεὺς βλέποντας πὼς ὁ Ναὸς μετεβλήθη σὲ χάβρα Ἑβραϊκὴ, συνέχισε μὲ τὴ δική του δυνατὴ φωνὴ τὴ Λειτουργία ὑποβοηθούντων καὶ τῶν παρεπιδημούντων ξένων Ἱεροφαιτῶν τῆς ἐρασιτεχνίας, πού ἤλθαν στὸ πανηγῦρι. Αὐτὲς οἱ ἀνωμαλίες γενικὰ πού ἀφοροῦν τῇ θέσει τῶν Ἐπιτρόπων στὸ Ναὸ πρέπει ὁ Ἱερεὺς νὰ τὶς προλαμβάνῃ. Γιὰτι ἂν στὰ χωριά παρατηροῦνται αὐτὰ τὰ χειρότερα καὶ στὰς πόλεις, ὅπου ὁ Ἱερεὺς εἶναι κοσμικὸς τύπος καὶ δὲν ἐνδιαφέρεται τόσο γιὰ τὴν ψυχικὴ ὠφέλεια τοῦ ποιμνίου του, ἀλλὰ γιὰ τὴν τσέπη του, ἐπιτρέπει αὐθαιρεσίες τῶν Ἐπιτρόπων, τῶν ὁποίων δὲν θέλει νὰ χαλάσῃ τὸ χατῆρι. Κρίνει πὼς δὲν τὸν συμφέρει νὰ ἔλθῃ σὲ ρῆξι, ὄχι πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλου, ἀλλὰ γιὰ λόγους ἰδιοτελεῖς. Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάστασις, ἀγαπητέ μου, καὶ δὲν εἶναι σπάνια τὰ φαινόμενα πού κοσμικοὶ καὶ ἀσεβεῖς πολλὰς φορὲς Ἐπίτροποι δημιουργοῦν πράγματα εἰς βάρος καὶ αὐτῶν τῶν ἐφημερίων-Λειτουργῶν ἀκόμη καὶ ὅλης τῆς πνευματικῆς προσπάθειας καὶ ἐργασίας του. Νὰ ἐξευρεθῇ ἓνας ἄλλος τρόπος εἰσπράξεως χρημάτων καὶ νὰ μὴ παραμένῃ αὐτὸ τὸ σύστημα πού ζημιώνει. Ὁ καλὸς ποιμὴν πού γνωρίζει τὰ πρόβατά του καὶ γνωρίζεται ἀπ' αὐτά, μπορεῖ νὰ τὰ διαφωτίσῃ ἔτσι ὥστε αὐτὲς οἱ ἐνοχλητικὲς πενταροδεκάρες πού πέφτουν στὸ δίσκο νὰ τὶς πάρῃ κατ' ἄλλον τρόπον ὁ Ναός. Ὅταν οἱ καρδιὲς τῶν ἐνοριτῶν του εἶναι ζεστὲς τότε ρίχνουν τὸν ὀβολὸν των γιὰ τὴν Ἐκκλησία ἐκεῖ στὸ παγκάρι πού ὑπάρχει καὶ τὸ κερί. Νὰ πάψῃ ἡ ἀπρέπεια αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρημα τοῦ μαμωνᾶ κατὰ τὴ διάρκειά τῆς Θ. Λειτουργίας. Εἶναι καὶ ἀσέβεια!

Τώρα ἄς ποῦμε καὶ γιὰ κάτι πού περισσεύει καὶ μπορεῖ νὰ λείψῃ χωρὶς ζημιὰ.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

‘Ο άνθρωπος εύκολα πλανιέται στην κρίση του.

Ποτέ του δέν πρέπει νά προτρέχη ὁ ἄνθρωπος στήν κρίση του· ποτέ του νά μὴν παραφέρεται· οὔτε καὶ νά σχηματίζη, πρόχειρα καὶ μὲ βιασύνη, γνώμη βαρειὰ καὶ κακὴ γιὰ κάποιον ἄλλο.

‘Ο Ἀβραάμ ὑποπτεύθηκε τοὺς Γεραρίτες πού ἐγκαταστάθηκε κοντά τους, πῶς ἦτανε παράνομοι, κι’ ἄδικοι, καὶ ἀσεβεῖς. ‘Ολόκληρο τὸ Ἔθνος, μικροὺς καὶ μεγάλους, κι’ ἀπὸ τὸν Βασιληᾶ τους τὸν Ἀβιμέλεχ ὡς τὸν τελευταῖον, τοὺς εἶχε κατατάξει στή σειρά τῶν ἀνθρώπων, πού οὔτε συνείδηση ἔχουνε, οὔτε νόμο, οὔτε καὶ Θεό· (‘Ἐπίστεψα, πῶς στὸν τόπον αὐτὸν δέν ὑπάρχει θεοσέβεια»). (Γεν. κ’, 11).

Ὡς τόσο, τὰ πράγματα ἀποδείξανε, πῶς ἦτανε ἓνα Ἔθνος θεοφοβούμενο καὶ πού ἐλόγιαζε κι’ ἐπροστάτευε τὸ δίκιο τῶν ἀνθρώπων. «Μποροῦμε νά συμπεράνωμε, λέει καὶ ὁ Προκόπιος, πῶς οἱ ὑπήκοοι τοῦ Ἀβιμέλεχ δέν ἦτανε εἰδωλολάτρες». Καὶ τὸ πρῶτο συμπέρασμα τοῦ Ἀβραάμ γιὰ τὸ Ἔθνος τῶν Γεραριτῶν ἀποδείχθηκε πῶς ἦτανε σφαλερὴ προκατάληψη· ὅπως κι’ ὁ ἴδιος τὸ ἐβεβαιώθηκε κατόπιν.

Οἱ καιροί, οἱ περιστάσεις, οἱ ἀφορμές, τὰ ἔργα, οἱ ἐπίνοιές μας, οἱ ἐπιχειρήσεις καὶ οἱ δοκιμὲς πού κάνομε, οἱ μέθοδοι καὶ τὰ ὄργανα πού μεταχειριζόμαστε, καὶ αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα, μόλις καὶ μετὰ βίας καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὲς ἀπόπειρες καὶ δοκιμασίες καὶ παρατηρήσεις, μποροῦνε νά κάνουνε τὸν ἄνθρωπο νά σχηματίζη μιὰν ἀσφαλτὴ κρίση γιὰ τοὺς ἄλλους. Πολλὲς φορές κατοικεῖ ἡ ἀρετὴ, ἐκεῖ πού νομίζομε ἐμεῖς πῶς εἶναι ἐξόριστη.

Καὶ συχνὰ ἔχει ἡ κακία τὴ φωληρά της, ἐκεῖ πού κανεῖς δὲν τὸ ὑποπτεύεται.

Δύσκολο εἶναι νᾶχη κανεῖς μιὰ σωστὴ κρίση, γιὰ ἓνα ἄλλον ἄνθρωπο. Καὶ πολὺ δυσκολώτερο εἶναι νὰ σχηματίζῃ κανεῖς τέτοια γιὰ ἓνα ὁλόκληρο Ἔθνος. Μακρὰ μας λοιπὸν ἐκεῖνο τὸ γνωστὸ «Μήπως μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ Ναζαρὲτ τίποτε καλό»; Μάλιστα, μπορεῖ νὰ βγῆ ἄριστα. Ὅπως μπορῆ νὰ βγῆ ἐπίσης καὶ κακό!

Ἡ συμβουλή τῆς γυναίκας δὲν εἶναι πάντα ἀπορρίψιμη.

Εἶναι καλό, νᾶκούη—πότε πότε—κι' ὁ ἄνδρας τὴ γυναῖκα: Δὲν εἶναι κούφιος καὶ ἀσύστατος κάθε λόγος, μόνο καὶ μόνο, ἐπειδὴ βγαίνει ἀπὸ γυναικεῖο στόμα. Προτοῦ νὰ δεχθῆ μόνο ὁ ἄνδρας τὰ λόγια τῆς γυναίκας ἔχει χρέος νὰ τὰ ἐξετάσῃ προσεκτικὰ, καὶ νὰ καλοζυγιάζῃ προσεκτικὰ τὸ βᾶρος τους, γιὰ νὰ μάθῃ καλὰ καὶ στὴν ἐντέλεια, ἂν εἶναι σωστά, τὰ ὅσα τὸν συμβουλεύει καὶ τὸν προτρέπει.

Ὁ Ἀβραὰμ κι' ἐτιμοῦσε καὶ ὑπεραγαποῦσε τὴ γυναῖκά του Σάρρα, ὅσο μπορεῖ κι' ὅσο εἶναι πρεπούμενο νὰ τιμᾷ καὶ ν' ἀγαπᾷ ὁ καθένας τὴ γυναῖκά του. Ὅταν ὅμως τὸν παρακινοῦσε νὰ διώξῃ ἀπὸ τὸ σπίτι τὴν Ἀγάρ καὶ τὸν Ἰσμαήλ, πού ἦτανε παιδί του ἀπ' αὐτὴν, ἐβαρυγνώμησε πάρα πολὺ γιὰ τὸ ἄσπλαγχο αὐτὸ αἴτημά της: «Ἐφάνηκε στὸν Ἀβραὰμ πολὺ σκληρὸς ὁ λόγος αὐτός» (Γεν. κα', 11) καὶ τὸν ἀπέρριψε σὰν ἀπάνθρωπο καὶ σκληρό. «Ὁ Πατριάρχης, ἐπειδὴ ἦτανε φιλόστοργος κι' ἐσυμπαθοῦσε πολὺ τὸν Ἰσμαήλ, ἄκουσε βαρύνκαρδος αὐτὰ πού τοῦ εἶπεν ἡ Σάρρα», λέγει ὁ Χρυσόστομος.

Βέβαια, ἐδέχθηκε κατόπιν τὴν ὑπόδειξιν αὐτὴν τῆς Σάρρας. Γιὰ νὰ ὑπακούσῃ ὅμως καὶ γιὰ νὰ τὴν δεχθῆ, ἐχρειασθῆκεν νὰ πάρῃ τὴν ἐντολὴ καὶ νὰ τοῦ τὴν φανερώσῃ πρωτίτερα ὁ ἴδιος ὁ Θεός. «Ἐδυσφόρησεν μὲν ὁ Ἀβραὰμ, ὅταν ἔφευγεν ἡ Ἀγάρ· τὴν ἄφησεν ὅμως

νά φύγη, όταν τόν ἐπρόσταζεν ὁ Θεός», κατὰ τόν Κύριλλο τῆς Ἀλεξανδρείας. Καί αὐτό εἶναι τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ: «Τὸ καθετί πού θά σοῦ εἰπῆ ἡ Σάρρα, νά τὸ δεχθῆς» (Γεν. κ', 12).

Ὅπως δὴποτε, ἡ Σάρρα εἶχε φωτισθῆ ἀπὸ τόν Θεό· καί γι' αὐτὸ καί τοῦ εἶπε, πὼς εἶναι φρόνιμο καί πὼς συμφέρει νά φύγη ἡ Ἄγαρ ἀπὸ τὸ σπίτι, μαζί μὲ τὸ παιδί της τόν Ἰσμαήλ. Αὐτὸ ἐσυμβούλευσε ἡ ἀνεξιχνίαστη θεία Πρόνοια, πού οἰκονομοῦσε κί' ἐνεργοῦσεν, ἔτσι πάνσοφα τὰ μελλούμενα. Κί' ὅταν, ἀπὸ θείαν ἀποκάλυψη, τὸ ἐπληροφορήθηκεν αὐτὸ κί' ὁ Ἀβραάμ, χρέος πλέον εἶχε, νά συμμορφωθῆ μὲ τὴν προτροπὴ καί μὲ τὴ συμβουλή τῆς γυναίκας του.

Οἱ ἄνδρες λοιπόν, τότε μονάχα ἔχουνε χρέος νά πειθαρχοῦνε στίς προτροπές τῶν γυναικῶν τους, ὅταν κί' αὐτοὶ δέχωνται ἀπὸ ψηλὰ μιὰ τέτοιαν ἀποκάλυψη. Στὸν Ἀβραάμ εἰπώθηκε τότε «Τὸ καθετί πού θά σοῦ εἰπῆ ἡ Σάρρα, νά τὸ δεχθῆς». Στὸ σύγχρονό μας Ἀβραάμ, στὸν κάθε δηλαδὴ ἄνδρα καί στὸν κάθε σύζυγο πού ἔχει γυναῖκα, μπορεῖ κανεὶς νά τοῦ κάμῃ τὴν φρόνιμη αὐτὴ σύσταση — Νά μὴ δέχεσαι ἀνεξέταστα τὸ καθετί πού θά σοῦ εἰπῆ ἡ Σάρρα. Νά μὴ δέχεσαι, ἀπλῶς κί' ὡς ἔτυχε, τὰ πάντα: παρὰ αὐτὰ μονάχα πού θά τὰ βρῆς σωστά καί χρήσιμα, ἀφοῦ πρῶτα τὰ καλοεξετάσης καί τὰ καλοζυγιάσης, ἢ ν' ἀκούσης ἐκεῖνα μονάχα πού θά σέ φωτίσῃ γι' αὐτὰ ὁ Κύριος.

**Δὲν φθάνει νά μετανοῆ κανεὶς ἀλλὰ πρέπει
καί νά ξεκόβῃ ἀπὸ κάθε ἀφορμὴν ἁμαρτίας.**

Πολλοὶ ἄνθρωποι, ἀφοῦ κατορθώσουνε τέλος νά συνέλθουνε, κί' ἀποφασίζουνε ν' ἀπαρνηθοῦνε τὸ κακό τους βλαστάρι, τὴν ἁμαρτία, μιμοῦνται κί' αὐτοὶ τὴ νεαρὴν Ἄγαρ, πού σάν τὴν ἐδιώξανε μαζί μὲ τὸ παιδί της ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Ἀβραάμ, ἐγύριζε στίς ἐρημιές. Κί' ὅταν εἶδε νά λιποθυμᾷ τὸ παιδί της ἀπὸ τὴ δίψα αὐτῶν

ριξεν, ὅπως λέη ἡ Γραφή, κάτω ἀπὸ ἓνα ἔλατο», γιὰ νὰ μὴν τὸ βλέπη ἐμπρὸς της νὰ πεθαίνη· κι' ἔπειτα «ἀπομακρύνθηκε κι' ἐκάθησεν ἀπέναντι, σὲ ἀπόστασι πού φθάνει τὸ βέλος τοῦ τόξου» (Γεν. κα', 15,19).

Τῶρριξε; Δὲν τὸ βαστᾷ ἡ καρδιά της νὰ τὸ βλέπη νὰ ξεψυχᾷ; Ἄς φύγη λοιπὸν μακρῶν· ἄς ξεμακρύνη ὅλως διόλου! Ἄλλὰ ὅχι· δὲν τὸ κάνει αὐτό· δὲν ἀντέχει ἡ καρδιά της νᾶναι μαζί του· μὰ καὶ δὲν τὸ ὑποφέρει νὰ τ' ἀποχωρισθῇ τελείως.

Ἔτσι κάνει κι' ὁ ἁμαρτωλός. Δίβουλος καὶ δίψυχος ἀπὸ τὴ ραθυμία κι' ἀπὸ τὴν ἀναποφασιστικότητά του νὰ μετανοήσῃ πραγματικά, ἀρνιέται μὲν κι' αὐτὸς τὴν ἁμαρτία, δὲν ξεκόβει ὅμως κι' ἀπὸ κοντά της· «Καθίζει ἀπέναντί της». Καὶ τὸ πολὺ πολὺ «ξεμακραίνει, ὅσο φθάνει τὸ βέλος ἐνὸς τόξου». Καὶ συχνά μάλιστα συμβαίνει, νὰ μὴ ξεμακραίνῃ οὔτε τόσο, ἀλλὰ πολὺ λιγώτερο καὶ νὰ κάθεται, ὅσο μπορεῖ κοντύτερα.

Ἄσυλλόγιστε ἄνθρωπε! Πήγαινε παρέκει· φύγε, ὅσο μπορεῖς μακρύτερα. Ἡ ἀπόστασι, πού μπορεῖ νὰ φθάσῃ ἓνα βέλος εἶναι λίγη· καὶ εἶναι κι' ἐπικίνδυνη γιὰ σένα. Μπορεῖ νὰ σὲ πληγώσῃ. Καὶ ἡ πληγὴ σου νὰ σοῦ γίνῃ θανάσιμη. Ἀποτραβήξου λοιπὸν ὅλως διόλου, ἂν θέλῃς πραγματικά τὴ σωτηρία σου. Παραμέρισε μακρῶν, πολὺ μακρῶν· κι' ἔξω ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ φαρμακεροῦ αὐτοῦ βέλους.

Κι' ἀφοῦ ἀποτραβηχθῆς ἔτσι, καὶ πάλι τότε νὰ φοβᾷσαι, μήπως κι' ἐκεῖ πού ξεμάκρυνες, σὲ φθάνει, τὸ κακὸ αὐτὸ τόξο. Καὶ νὰ παρακαλῆς—ὅπως ἔκανε κι' ὁ Προφητάνактас Δαβίδ—τὸν πολυεὐσπλαγχνο Θεό, νὰ σοῦ στείλῃ κάποιον σημάδι, πού νὰ σοῦ φανερώνη πὼς βρίσκεσαι σὲ ἀσφάλεια: «Δόσε μας ἓνα σημάδι, πὼς ἐξεφύγαμε ἀπὸ τὴ δύναμὴ τοῦ τόξου» (Ψαλμ. νθ' 6).

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Τὴν ὥρα ποὺ χτυποῦν οἱ καμπάνες

**Ἡ ΚΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
ΣΕ ΜΙΑ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΑΤΑΣΙ
Ο ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ ΚΑΝΩΝ ΚΑΙ Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΥΛΗ**

Ἡ ἐποχὴ τοῦ Δεκαπενταυγούστου

Οἱ καμπάνες ποὺ θὰ σημαίνουν τὰ δειλινὰ αὐτὰ θὰ καλοῦν τὴ σκέψι καὶ τὴν ψυχὴ μας σὲ μιὰ περισυλλογὴ καὶ ἀνάτασι. Οἱ ρεμβασμοὶ μας θὰ ξυπνοῦν καὶ θὰ ἀγκαλιάζουν ὅλη τὴν ζωὴ μας. Αὐτὴ ἡ δεκαπενθήμερος ἐποχὴ τοῦ Αὐγούστου ἔχει συνδεθῆ με ἕνα κόσμο γεμᾶτο ποίησι καὶ ὠραιότητα. Ἡ μορφὴ τῆς Παναγίας ἐξωραΐζει τὸ κάθε τι γύρω μας καὶ ὑψώνουμε ἀθέλητα τὸν ἑαυτὸν μας πρὸς τὴν μεγάλη καὶ ὑπερωραία αὐτὴ παρθενικὴ μορφὴ. Οἱ θρῦλοι παίρνουν ζωὴ ἐκφραστικὴ καὶ ζοῦμε τὴν Παναγία ὡς μιὰ ἀνέκφραστη σύλληψι ζωῆς, λυτρωμένης ἀπὸ κάθε μικρὴ ἀνθρώπινη εὐτέλεια καὶ μικρότητα. Ἡ στολισμένη με ἄνθη εἰκόνα της σπὸ τέμπλο τῆς ἐκκλησίας μᾶς κρατεῖ γονατισμένους σὲ μιὰ συγκινητικὴ δέησι καὶ ἰκεσία. Ὁραματιζόμεθα τὴν ἐπικειμένη ἡμέρα με τὴν ἡμέρα θεῖα Κοίμησί της καὶ ἡ δέησις πρὸς τὴν Πανάχραντη Μητέρα τοῦ Θεοῦ γίνεται βουβὸς σπαραγμὸς. Ἡ ἐγκατάλειψις μας ἀπὸ τὴν προστασία της δημιουργεῖ μέσα μας ψυχικὰ κενά. Καὶ ὁ σπαραγμὸς μας ὑψώνεται πρὸς τὴν μορφὴ της ποὺ μᾶς ἀτενίζει ὡσάν ἕνας ἰκετήριος θρῆνος. Ἀφίνουμε πίσω μας ὀλοένα τοὺς ἀνθρώπινους στοχασμούς. Καὶ οἱ στοχασμοὶ μας τὶς ὥρες αὐτὲς τῶν ἐσπερινῶν τοῦ Δεκαπενταυγούστου μᾶς φέρνουν ὅλο καὶ πλησιέστερα πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρὸς τὴν εἰρήνη μᾶς οὐρανίας αἰωνιότητος. Ἡ θλίψις τῆς χαροκαμμένης μητέρας βρῖσκει σπὸ ἀντίκρουσμα τῆς γελαστῆς μορφῆς τῆς Παναγίας παρηγορία καὶ ἀνακούφισι. Ὁ πόνος ποὺ ἐνάνει τὶς μητρικὲς ψυχὲς γιὰ τὸν χαμὸ τοῦ παιδιοῦ των δημιουργεῖ ψυχικὴ ἐπαφὴ καὶ σιωπηλὴ κατανόησι.

Αὐτὴ ἡ ἐποχὴ τοῦ Δεκαπενταυγούστου ὀλοκληρώνοντας στὴν χριστιανικὴ σκέψι τὸ μυστήριον τῆς θεῖας ἐνανθρωπήσεως καὶ τὴν πορεία ποὺ ἀκολούθησε σὲ ὅλη της τὴν ἄσπιλη ζωὴ ἢ Ἄειπάρ-

θενος Μητέρα τοῦ θεοῦ φέρνει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον στὴν μνήμη μας καὶ τὴν συνοδοπορία Της πρὸς τὸν δρόμο τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Συγκινητικὴ ἡ εὐνοια τῆς Παναγίας πρὸς τὴν φυλὴν μας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀκμῆς τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τῶν σημερινῶν χρόνων. Τὴν ἐστόλισε μὲ τὰ ἄνθη τῆς ποιήσεώς της ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ στὴν συνείδησι ὡς ὁ ὠραιότερος ὀραματισμὸς ἡ Παναγία ἐστάθηκε πάντοτε ἡ Κεχαριτωμένη Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἑλλήνων πιστῶν της. Οἱ παρακλητικοὶ ὕμνοι ποὺ ψάλλονται τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὴν ὥρα ποὺ τὸ σούρουπο τῶν ροδοβαμμένων Δειλινῶν ἀπλώνει τὴν μυστικιστικὴ γοητεία του μέσα στὰ ἐκκλησιάκια τὰ φωτισμένα μὲ ἀσημοκαλιστὰ πολύχρωμα καντήλια εἶναι ἡ ἀνάτασις τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς πρὸς τὴν προστάτιδα Θεοτόκον μεγάλην Μητέρα. Εἶναι ἡ δέησις καὶ ἡ ἐκδήλωσις τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν δεομένων. Εἶναι ἡ ἐκλιπάρησις τῶν πονεμένων δ' ὀλίγην χαρὰν

Χαρᾶς μου τὴν καρδίαν πλήρωσον, Παρθένε,
ἡ τῆς χαρᾶς δεξαμένη τὸ πλήρωμα,
τῆς ἀμαρτίας τὴν λύπην ἐξαφανίσασα.

Καὶ σὰν νὰ αἰσθάνεται ἡ ἀνθρωπίνη καρδιὰ κάποια δροσερὴ βαλσαμικὴ πνοὴ ποὺ εἶναι ἡ χαρὰ ποὺ μᾶς φέρνει ἡ καλωσύνη τῆς Ἀειπάρθηνος.

Τὰ καράβια καὶ τὰ τρεχαντήρια ποὺ διασχίζουν τὶς ἑλληνικὲς θάλασσες τὴν ἐποχὴ αὐτὴ κατευθύνονται πρὸς τὰ σκορπισμένα λευκὰ νησάκια τὸ καθένα τῶν ὁποίων κλείει στὴν ψυχὴ του τὴν Παναγιά, ἔχει αὐτὴν ὡς προστάτιδα καὶ διατηρεῖ κεκοσμημένον μὲ τὰ ἄνθη τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐλαβείας τῶν χριστιανῶν τὸν ναὸ ποὺ τιμᾶται μὲ τὸ ὄνομα τῆς Πανάχραντης.

Ἡ Λούρδη τῆς Ὁρθοδοξίας ἡ Τῆνος, συγκεντρῶσει χιλιάδες πλήθη εὐσεβῶν προσκυνητῶν στὴν μεγαλόπρεπη ἐκκλησιὰ τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ ἡ Ἐκατονταπυλιανὴ τῆς Πάρου ὑψώνει τὴν λευκότητα, τὴν ὁμορφιὰ καὶ τοὺς θρύλους της. Ἡ Ἀμοργιανὴ ἡ Γκρεμιώτισσα ἐκκλησίαις καὶ ἐκκλησιάκια ἀφιερωμένα παντοῦ στὰ νησάκια τὰ ἑλληνικὰ μὲ τὸ ἰδιαιτέρο ὄνομα τους στὴν ὥρα αἰ ἀνύμ-

φευτον Νύμφην τῆς Γαλιλαίας γεμίζουσι τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ τὸ λεπτὸ ἄρωμα μιᾶς ἀγιότητος. Αἰσθανόμεθα τὴν χαρὰ νὰ μᾶς ἀγκαλιάζη σὰν ἓνα χᾶδι θεϊκό. Αὐτὴ τὴν χαρὰ ἐσκέφθηκε νὰ σκιασῆ καὶ νὰ βεβηλώσῃ κάποτε ἡ ἀνθρώπινη σκληρότης καὶ ἀσεβεία. Μπροστὰ στὸ λιμάνι τοῦ μεγάλου νησιοῦ τὴν ὥρα ποὺ τὸ ἑλληνικὸ πολεμικὸ εἰσῆρχετο μαζί μὲ τὰ ἄλλα καράβια τὰ γεμάτα προσκυνητὰς στὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας σατανικὴ κατάρρα ἐδόνησε τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ ἐσκόρπισε τὸν τρόμο. Ὑψώθηκε ἡ ἰαχὴ τοῦ τρόμου μαζί μὲ τὴν κατάρρα γιὰ τοὺς βεβηλωτὰς τῆς Παρθένου ποὺ ἐώρταζε τὴν ἐπέτειο τῆς Κοιμήσεως Της τὴν ἐπομένη. Συνεκλονίσθη ὀλόκληρη ἡ ὀρθόδοξη ἰδίως ἀνθρωπότης μὲ τὸ ἔγκλημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Εἰς τὴν ψυχὴν ὁμως ὄλων ριζώθηκε ἡ πεποίθησις, ὅτι ἡ θεία τιμωρία δὲν θὰ ἐβράδυνε. Καὶ δὲν ἐβράδυνε πράγματι ὅταν ἀργότερα οἱ ἀσεβεῖς καὶ βέβηλοι ἐγκαταλειμμένοι ἀπὸ τὴν προστασίᾳ τῆς Παναγίας ποὺ προσέβαλαν τὴν μνήμη της εὐρέθησαν μηταξὺ τῶν μεγάλων ἠττημένων τοῦ πολέμου. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐγονάτισε σιωπηλὰ καὶ ἀνέπεμψε εὐχαριστήριον αἶνον πρὸς τὴν Παναγίαν διὰ τὴν προστασίαν της ποὺ δὲν ἔπαυσε ὡς τὴν τελευταία στιγμή τοῦ μεγάλου ὑπὲρ τῆς ζωῆς της ἀγῶνα. Ὅλη ἡ ἱστορία αὐτὴ περνᾷ σὰν φευγαλέος ὄραματισμὸς ἀπὸ τὰ μάτια καὶ τὴν ψυχὴν μᾶς τὰ φωτισμένα δειλινὰ αὐτὰ τὴν ὥρα ποὺ σημαίνουν οἱ καμπάνες τοῦ ἑσπερινοῦ καλῶντας τὴν σκέψιν σὲ μιὰ περισυλλογὴ καὶ ἀνάτασι. Καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν μικρῶν ἐξωκκλησιῶν ἰδίως τυλίγεται μέσα σὲ μιὰ θολὴ ὠραιότητα κάτω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν οἱ ὕμνοι τοῦ παρακλητικοῦ κανόνος ποίημα τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἐμπνευσμένου ποιητοῦ μοναχοῦ θεοστηρίκτου παίρνουν τὴν ἑκτασί μιᾶς μελωδίας συγκλονιστικῆς.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

~~~~~

«Ὁὐ σιωπήσω τοῦ βοῶν τρανώτατα, τὰ μεγαλεῖα τὰ σά' εἰ μὴ γὰρ σὺ Κόρη, πάντοτε προΐστασο, ὑπὲρ ἐμοῦ πρεσβεύουσα, τῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ σου, τίς ἐκ τοσοῦτου με κλύδωνος, καὶ δεινῶν κινδύνων ἐρύσατο;»

(Ἀπὸ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου Παρακλητικοῦ Κανόνος)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Ἄς ζητοῦμε πάντα μας τὴν εὐχή και τὶς συμβουλές
σεβασμίων Πατέρων.**

Κάποιο Γέροντα τὸν ἀρώτησεν ἕνας ἀδελφός·

— Πές μου, Πατέρα μου, γιατί κάθε φορά πού αισθάνομαι τὴν καρδιά μου βαρειά ἀπὸ τοὺς λογισμούς μου, σὰν πάω νὰ παρακαλέσω τοὺς Γέροντες νὰ προσευχηθοῦνε γιὰ μένα κι' ἀκούσω τ' ἅγια λόγια τους, αισθάνομαι ἀμέσως τὴν ψυχὴ μου ν' ἀλαφρώη και ν' ἀναπαύεται;

Και τ' ἀπάντησεν ὁ Γέροντας:

Ἵταν, ἀδελφέ μου, θαλασσοδέρνεται ἕνα καράβι ἀπὸ τὰ κύματα, ἂν ἔχη καλὸ καπετάνιο, αὐτός, με τὴ σοφία πού τοῦδωκεν

ὁ Θεὸς τὸ κυβερνᾶ ἐπιδέξια και τὸ πάει καλὰ στὸ λιμάνι. Και τότε κάθε ἐπιβάτης χαίρεται, πού ἐσώθηκε τὸ πλοῖο. Τὴν ἴδιαν εὐχαρίστησιν αισθάνεται κι' ἕνας ἄρρωστος, ὅταν σκέπτεται τὸ γιαντρό του και τὴν ἐπιστήμη του. Ἄλλὰ και οἱ στρατοκόποι πού κινδυνεύουνε τυχόν ἀπὸ ληστές, μήπως κι' αὐτοὶ δὲν χαίρονται, ὅταν ἀκοῦνε τὴ φωνὴ τῶν δρομοφυλάκων· και μάλιστα ὅταν τοὺς βλέπουνε μπροστὰ τους;

Ἄν λοιπὸν εἶναι αὐτὰ σωστά, κι' ἀληθινά, σκέψου πόση χαρὰ και πόση γαλήνη μπορεῖ νὰ χαρίζη στὴν ψυχὴ πού τὴν ἀκοῦει, μία καλὴ συμβουλή κι' ἕνας καλὸς λόγος τῶν Πατέρων, και μάλιστα ὅταν συνοδεύονται με θερμὴ προσευχὴ στὸ Θεὸ πού εἶπε: «Νὰ προσεύχεσθε ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο, γιὰ νὰ γιαντρευθῆτε» και ὅταν τοὺς βλέπουνε, νὰ αισθάνωνται σὰν δικά τους τὰ βᾶσανά τους, και νὰ δέωνται, με δάκρυα, στὸ λυτρωτὴ μας και νὰ τοῦ λένε κατασυγκινημένοι. «Σῶσε μας, γλυκύτατέ μας Ἰησοῦ». Ἄν λοιπὸν, ὅπως λέει ἡ Γραφή, ἡ δέηση τοῦ δίκαιου ἔχει μεγάλη δύναμη κοντὰ στὸ Θεό, ποτέ μας ἂς μὴ διστάζωμε, νὰ παρακαλοῦμε ἅγιους ἀνθρώπους νὰ εὔχωνται γιὰ μᾶς. Γιατί, κι' ἂν ἐμεῖς εἴμαστε ἀνάξιοι, δὲν καταφρονᾶ ὅμως ὁ ἀγαθὸς μας Κύριος τοὺς πιστοὺς δούλους του και μᾶς ἔλεει, ὅπως

τώκαμε πολλές φορές· «ὁ Θεὸς δὲν θὰ παραβλέψη ποτὲ τὸ θέλημα αὐτῶν ποὺ τὸν φοβοῦνται». Καὶ σ' ἄλλο πάλι μέρος λέει· «τὸν ἐπικαλεσθήκανε οἱ δίκαιοι, καὶ τοὺς εἰσάκουσε».

Συχνά, ἀδελφέ μου, συμβαίνει, ν' ἀκούσουμε οἱ ληστὲς τὴν φωνὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐξουσίας καὶ νὰ τραποῦνε σὲ φυγὴ. Τὸ ἴδιο πρᾶγμα γίνεται καὶ μὲ τοὺς νοητοὺς ληστὲς, ὅταν ἀκούσουμε τὴ φωνὴ καὶ τίς ἀποκρίσεις τῶν ἁγίων ἀνθρώπων, ποὺ τοὺς ἔχει φωτίσει καὶ τοὺς ἔχει δυναμώσει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ποὺ ξέρουνε καλὰ αὐτὸ ποὺ μᾶς εἶπε ὁ Λυτρωτῆς μας· «νᾶχετε θάρρος, γιατί ἐγὼ τὸν ἐνίκησα τὸν κόσμον»· καὶ ξαναεἶπε ἄλλοῦ «Ἰδοῦ, σᾶς ἔδωκα τὴν ἐξουσία νὰ πατάτε ἐπάνω στὰ φίδια καὶ τοὺς σκορπιούς, κ' ἐπάνω σὲ κάθε δύναμη τοῦ ἐχθροῦ· καὶ ποτὲ δὲν θὰ μπορέση νὰ σᾶς βλάψη». Φεύγουνε λοιπὸν κ' αὐτοί, ντροπιασμένοι καὶ φοβισμένοι. Γι' αὐτὸ ἄς παρακαλοῦμε πάντα μας τοὺς ἁγίους Πατέρες νὰ προσεύχωνται γιὰ μᾶς. Γιατί ἀπ' αὐτὸ ὠφελοῦμαστε πάρα πολύ.

Παραδείγματα πειθαρχημένης ἀσκητικῆς ζωῆς.

1) Ὁ ἄρχοντας τῆς πολιτείας, ποὺ σ' αὐτὴν ἀσκήτευεν ὁ πολυφημισμένος ἀββᾶς Ποιμένας ἤθελε—σῶνει καὶ καλὰ—νὰ ἰδῆ ἀπὸ κοντὰ τὸν Γέροντα. Αὐτὸς ὅμως δὲν τὸ παραδεχότανε αὐτό, μὲ κανένα τρόπο.

Ἐσοφίσθηκε τότε νὰ πιάση σὰν κακοῦργο δῆθεν τὸ γυιὸ τῆς ἀδελφῆς του καὶ νὰ τὸν ρίξη στὴ φυλακὴ. Τώκαμε λοιπὸν καὶ εἶπε· — Ἄν δὲν ἔλθῃ ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας νὰ μὲ παρακαλέσῃ, δὲν θὰ τὸν βγάλω ποτέ. Ἐπῆγε λοιπὸν ἡ ἀδελφή του νὰ τὸν βρῆ, καὶ μὲ κλάμματα καὶ μὲ μοιρολόγια ἐδερνότανε ἀπόξω ἀπὸ τὸ κελλί του καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ ἐλεηθῇ κ' αὐτὴν καὶ τὸ παιδί της καὶ νὰ πάη στὸν ἄρχοντα. Ὁ Γέροντας ὅμως δὲν τῆς ἔδινε καμμιά ἀπάντησι.

Ἄρχισε τότε νὰ τὸν βρίζῃ καὶ τοῦλεγε·—Ἐσὺ δὲν ἔχεις σπλάγχμον ἀνθρώπινο; Σίδερο λοιπὸν εἶναι ἡ καρδιά σου; Λυπήσου με τὴν ἄμοιρη, ποὺ δὲν ἔχω ἄλλο παιδί. Κι' ἐκεῖνος ἔστειλε κάποιον νὰ τῆς εἰπῆ, πὼς ὁ Ποιμένας παιδιὰ δὲν ἔχει. Καὶ τότες αὐτὴ ἀπελπίσθηκε κ' ἔφυγε.

Ὅταν τώμαθεν αὐτὸ ὁ ἄρχοντας, παράγγειλε στὸ Γέροντα πὼς ἀφοῦ δὲν θέλει νὰ πάη, ὑποχωρεῖ σ' αὐτό. Ἄς τοῦ πέμψῃ ὅμως μιὰ γραφὴ ποὺ νὰ τὸν παρακαλῆ νὰ τὸν ἀφήσῃ, κ' ἀμέσως θὰ τὸ κάμῃ.

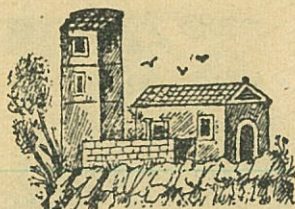
Κι' ὁ Γέροντας τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε—Νόμους ἔχεις καὶ κρίνε σύμφωνα μ' αὐτούς. Κι' ἂν τὸν βρῆς στὴν ἐξέταση ποὺ θὰ κάνης, πὼς φταίει, θανάτωσέ τον. *Ἄν ὅμως βρῆς πὼς εἶναι ἀθῶος, πράξε, ὅτι σοῦ λείει ἡ συνειδησή σου. . . .

2) *Ἐνας ἄλλος ἀδελφὸς ποὺ ἡσύχαζε σ' ἓνα κοινόβιο, ἀρώτησε κάποιον Γέροντα καὶ τοῦ εἶπε·

Μιὰ χήρα, Γέροντά μου, μοῦστείλε κάποιον ἄνθρωπο καὶ μὲ θερμοπαρακαλεῖ, νὰ γράψω στὸ Δομέστικο γιὰ νὰ τὴν συντρέξῃ σὲ μιὰ χρεία της. *Ἐχω λοιπὸν ἀπὸ τότε δίβουλη γνώμη. Κι' ἀπὸ τῆ μιὰ μεριά λέω—ἐσὺ δὲν ἦλθες ἐδῶ γιὰ νὰ γνοιάζεσαι γιὰ τοῦ κόσμου τὰ πράγματα, παρὰ γιὰ ν' ἀσκητέμης, νεκρώνοντας τὸν ἑαυτὸν σου. *Ἄν γράψης λοιπὸν στὸ Δομέστικο, ξαναμπλέκεσαι στὶς «πραγματεῖες τοῦ βίου» καὶ προδίνεις ἔτσι τὸ σκοπὸ σου.

*Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πάλι, μοῦ λείει ἓνας ἄλλος λογισμὸς.

—*Ἄν δὲν γράψης στὸ Δομέστικο, παραβαίνεις τὴν ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ, ποὺ μᾶς διέταξε, πὼς πρέπει νὰ βοηθοῦμε πάντα τοὺς ἀναγκημένους. Πές μου λοιπὸν, Πατέρα μου, τί νὰ κάνω;

Καὶ τ' ἀπεκρίθηκεν ὁ Γέροντας—*Ἄν ἦσουνα πραγματικά νεκρὸς κι' ἀποθαμένος καὶ σοῦ ἐρχόντανε ἡ χήρα αὐτή, ποὺ λείει πὼς ἀδικεῖται, νὰ σοῦ κλαυθῇ, θὰ τὴν ἄκουες; καὶ θὰ μποροῦσες νὰ τὴν βοηθήσης; Εἶναι ὀλοφάνερο, πὼς δὲν θὰ τὸ μποροῦσες. *Ἄλλως τε, ἂν τὸ κάμης αὐτὸ κι' ἀποφασίσῃς νὰ τὴν συντρέξῃς, τὴν ἄλλην ἡμέρα θὰ σου ληθῇ κι' ἄλλη νὰ σοῦ ζητήσῃ τὸ ἴδιο, καὶ ξανά πάλι κι' ἄλλη, καὶ θὰ σοῦ ζητοῦνε ὅλες τῆ συνδρομή σου. Καὶ τότε τί κάνεις; Καὶ τί θ' ἀπογίνῃ ἡ ἐντολή σου; *Ὁ πεθαμένος, ἀδελφέ μου, δὲν γνοιάζεται γιὰ τίποτε. Οὔτε καὶ νὰ σὲ μέλλῃ ἂν τυχὸν θὰ γογγύσουνε μαζί σου. Γιατί σὲ τίποτε ἀπολύτως δὲν ἔχεις νὰ βλαβῆς.

***Ἡ ὑπακοὴ καὶ ἡ πειθαρχία εἶναι ἡ πρώτη ἀρετὴ.**

*Ἡ ἀγία Μελάνη ἐσύστησε στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ἓνα γυναικεῖο Κοινόβιο, μὲ περισσότερας ἀπὸ ἑνενηντα μοναχές· κι' ὥρισεν Ἱγουμενισσά του ἐκείνη ποὺ ξεχωρίζετο ἀπ' ὅλες, καὶ γιὰ τὴν ἀρετὴ της καὶ γιὰ τὴ μὸρφωσή της. Κι' αὐτή, ὡς πρὸς μὲν τὴ σειρά της καὶ τὴ διακονία της μέσα στὸ Κοινόβιο, ἐπῆρε τὴν τάξῃ τῆς ὑποτακτικῆς· ὡς πρὸς τὴ φιλανθρωπίαν ὅμως, ἐστάθηκε Μητέρα τους, γιατί ἐφρόντιζε γιὰ

τῆ συντήρησή τους καὶ γιὰ τὸ καθετὶ τους, μὲ τέτοια στοργὴ καὶ μὲ τέτοια ταπεινωσύνῃ, ποὺ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν πῆ μὲ τὰ λόγια.

Τοὺς μιλοῦσε λοιπὸν συχνὰ γιὰ τὴν πειθαρχία καὶ γιὰ τὴν ὑπακοή· καὶ τοὺς ἔλεγε, πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ κυριώτερο στολίδι κάθε ἀνθρώπου καὶ κάθε ἱερωμένου, καὶ πῶς αὕτῃ συγκρατεῖ καὶ μέσα στὸν κόσμον καὶ μέσα στὴν κοινωνία τὴν τάξην καὶ τὴν εὐνομίαν. Ὁ βασιλεὺς—τοὺς ἔλεγε—πρέπει καὶ νᾶναι καὶ νὰ λέγηται Βασιλεὺς, κι' ὁ πολίτης κι' ὁ ὑπήκοος, νᾶναι καὶ νὰ λέγεται πολίτης. Κι' ἂν αὐτὸ δὲν γίνεται, τότε θὰ βασιλέψῃ ἀναρχία καὶ μαζί μὲ τὰ δυνάμματα καὶ μὲ τὶς λέξεις, θὰ συγχυθοῦνε καὶ θ' ἀνακατωθοῦνε καὶ τὰ πράγματα. Καὶ τοὺς ἀνάφερε σὰν παράδειγμα τὴν παρακάτω ἱστορίαν.

—Σ' ἓνα μεγάλο Γέροντα ἐπῆγε κάποτε κάποιος, ποὺ ἤθελε κι' ἐζητοῦσε νὰ γίνῃ ὑποτακτικὸς του. Κι' ὁ Γέροντας, ποὺ καὶ σοφὸς ἦτανε καὶ πολὺπειρος, ἤξερε πῶς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ποὺ γνωρίζει κανεὶς κάποιον, πρέπει νὰ δοκιμάζῃ τὸν χαρακτήρα του. Τὸν ἐπρόσταξε λοιπὸν νὰ πάῃ, καὶ μ' ὄλη του τὴ δύναμιν καὶ μὲ χέρια καὶ μὲ πόδια, νὰ κτυπήσῃ καὶ νὰ κλωστήσῃ ἓναν ἀνδριάντα, ποὺ ἦτανε ἐκεῖ κοντὰ στημένος. Ἐπῆγε λοιπὸν αὐτὸς καὶ τῶκαμε· κι' ὁ Γέροντας τὸν ἀρώτησε—Πές μου, τί σοῦ ἀντιμίλησεν ὁ ἀνδριάντας τὴν ὥραν ποὺ τὸν κτυποῦσες καὶ τὸ κλωτσοῦσες; Κι' αὐτὸς τοῦ εἶπε, — τίποτα. — Πῆγαινε λοιπὸν, τοῦ λέει ὁ Γέροντας, καὶ νὰ τὸ ξανακάμῃς. Καὶ νὰ μὴν τὸν κτυπήσῃς μονάχα, ἀλλὰ νὰ λές καὶ βρισιές, τὴν ὥραν ποὺ θὰ τὸν κτυπᾷς καὶ θὰ τὸν κλωτσοῦσῃς. Τὸ ἐπαλέλαβε λοιπὸν αὐτὸ τρεῖς φορές. Ὁ ἀνδριάντας ὅμως ἔμεινε βουβὸς κι' ἀσάλευτος. Καὶ τότε τοῦ εἶπεν ὁ Γέροντας — Ἄν μπορῆς καὶ σὺ νὰ μένης βουβὸς κι' ἀσάλευτος, σὰν τὸ ἀγαλμα αὐτό, ὅταν ἄλλοι θὰ τύχῃ νὰ σ' ἐρεθίζουεν καὶ νὰ σὲ προσβάλλουεν σὰν μεθυσμένοι, τότες, ἔλα κι' ἐσὺ στὴ συνάξή μας· καὶ παραδέξου τὴ ζωὴν τὴ δική μας. Ἀλλοιώτικα, νὰ γυρεῦσῃς τὴ δουλειά σου.

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΟΥ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ

ΣΟΦΟΝΙΑΣ

Καταγόταν από τὸν βασιλικὸ οἶκο τοῦ Ἐζεκία κι' ἔζησε τὸν 7ο αἰῶνα, ἰδίως στὴν Ἱερουσαλήμ. Τὸ βιβλίο του, χωρισμένο σὲ τρία κεφάλαια, προαγγέλλει τὸν ἐρχομὸ τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου καὶ στηλιτεύει τὴν ἁμαρτία ποὺ εἶχε πλημμυρίσει τὴν ἀγία γῆ, ἐξαίροντας τοὺς λιγοστοὺς εὐσεβεῖς, ποὺ εἶχαν μείνει ἀδιάφοροι μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο τῆς ἀνομίας.

«Ἐξαρῶ τοὺς ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος» (α'3). Ἄν ἔλειπαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆ γῆ, ὁ κόσμος θὰ ξαναγύριζε στὴν προπρωτικὴ κατάστασι. Ὅλα θὰ ξαναβρίσκονταν μέσα στὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ὁ σκοπός, ὁ προορισμὸς, ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀκριβῶς ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς τῆς προαγγελίας τοῦ Θεοῦ: ἡ ἐξαφάνισις τῶν ἁμαρτωλῶν, τὸ σάρωμα τῆς γῆς κι' ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς ἀπὸ τὴν παρουσία τους. Ἄλλ' αὐτὴ ἡ ἐξαφάνισις κι' αὐτὸ τὸ σάρωμα δὲν θὰ γίνουν μὲ τὸ νὰ θανατωθοῦν καὶ νὰ ἐκλείψουν οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἔχουν προσφέρει τὸν ἑαυτό τους στὶς ἡνιές τοῦ Διαβόλου. Θὰ γίνουν μὲ τὸ νὰ μεταμορφωθοῦν οἱ ὑπήκοοι αὐτοὶ τοῦ Ἀντιδίκου σὲ ὑπηκόους τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστός, μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας του, σκοπώνει τὴν ἁμαρτία καὶ σώζει τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀλλάζοντάς τους σὲ ἁγίους.

«Ἐγγὺς ἡμέρα τοῦ Κυρίου» (α'7). Κανείς, οὔτε στὴ γῆ, οὔτε στὸν οὐρανό, οὔτε στὰ ὑποχθόνια, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Θεό, δὲν γνωρίζει τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ὥρα τῆς Δευτέρας Παρουσίας, τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως. Ὡστόσο ἡ Γραφὴ μιλά πάντα γι' αὐτὴ σὰν νὰ εἶναι πολὺ κοντὰ μας, ἐπὶ θύραις. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι ἄγνωστη ἡ ἔλευσις τῆς, πρέπει νὰ τὴν ἀτενίζουμε ὡς διαρκῶς ἐπικείμενη, ὡς ἀενάως λίαν προσεχῆ. Κι' ἡ στάσις μας, ἡ συμπεριφορὰ μας, ἡ σπουδὴ μας στὴ μετάνοια, στὰ καλὰ ἔργα, στὴ συγκομιδὴ τῶν ἀρετῶν, πρέπει νὰ εἶναι χαρακτηρισμένες ἀπὸ τὸ αἶσθημα, ὅτι μόλις προλαβαίνουμε νὰ ἐτοιμασθοῦμε γιὰ τὴν Κρίσι, ποὺ μᾶς περιμένει. Σ' αὐτὴ τὴν ἐνθουσιαστικὴ ἀτμόσφαιρα ζῆ ἡ Ἐκκλησία σὲ περιόδους ποὺ τὰ τέκνα τῆς ἔχουν θερμὴ πίστι καὶ ζῆλο πολὺ, διότι ἡ βαθεῖα συναίσθησις, ὅτι ὁ Κύριος ἔρχεται ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα, εἶναι τὸ καλύτερο κι' ἀσφαλέστερο σημάδι, ὅτι οἱ χριστιανοὶ τὸν σκέπτονται, τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν φοβοῦνται. Εἶναι μιὰ συναίσθησις, ποὺ πρέπει νὰ καλλιεργῆται σὸ ποίμνιο μὲ ἰδιαίτερη κι' ἀδιάλειπτη φροντίδα.

«Καὶ ἐκδικήσω.. ἐπὶ πάντας τοὺς ἐνδεδυμένους ἐνδύματα ἀλλό-

τρια» (α' 8). Κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως, ἀνάμεσα στὰ ἄλλα εἶδη ἐνοχῆς, θὰ τιμωρηθῆ κι' ἡ ἀμφίεσις μὲ ξένα ἐνδύματα. Τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ προφητικοῦ στίχου μπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθῆ ἰδιαζόντως στοὺς ὑποκριτὰς. Τί ἄλλο, πράγματι, κάνουν ὅσοι θέλουσι ἢ ἀφήνουνται νὰ φαίνωνται, ὡς καλύτεροι ἀπ' ὅ,τι εἶναι, παρὰ νὰ φοροῦν ἕνα εἶδος ξένων ἐνδυμάτων; Ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ἐνάρετος, ἀλλὰ παράλληλα καὶ κατ' ἐξοχὴν ἔχει ἀνάγκη νὰ φυλάγεται ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενον μήπως τὰ πνευματικὰ του τέκνα τὸν θεωροῦν ἀγιώτερον ἀπ' ὅ,τι εἶναι στὴν πραγματικότητά. Σὲ τέτοια θλιβερῆ περίπτωσι, φορᾶ, ξένα ρούχα, ἀρετὲς ποὺ δὲν τὶς ἔχει. Καὶ θὰ δώσῃ φρικτὸ λογαριασμὸ στὸν Κύριον.

«Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξερευνήσω τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ λύχνου» (α' 12). Ποιὸ εἶναι τὸ λύχνον, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς θὰ ἐξερευνήσῃ, φωτίζοντας καὶ τίς πιὸ ἀπόμερες γωνιὰς τῆς, τὴ νοσητὴ Ἱερουσαλήμ, δηλαδὴ τὴν ψυχὴν; Εἶναι ὁ λόγος του, τὸ μέτρο καὶ τὸ κριτήριον μὲ τὸ ὁποῖο ὡς βᾶσι θὰ καθορισθῆ ἡ ἀξία ἢ ἡ ἀπαξία κάθε μας πράξεως. Μ' αὐτὸ τὸν λύχνον κι' ὁ ἱερεὺς ἐξερευνεῖ τίς ψυχὰς, ὅσο εἶναι καιρὸς, γιὰ νὰ διαπιστώσῃ τίς ἐλλείψεις τοὺς καὶ τὰ εἶδη τῆς ἐνοχῆς τοὺς καὶ νὰ τὰ διορθώσῃ καὶ νὰ τὰ ἐξαλείψῃ μετὰ τὴν νοουθεσίαν καὶ μὲ τὴν μυστηριακὴν Χάριν.

«Καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας καὶ οὐ μὴ κατοικήσουσιν ἐν αὐταῖς καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας καὶ οὐ μὴ πίωσι τὸν οἶνον αὐτῶν» (α' 13). Ἡ ἀπόλαυσις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν εἶναι καὶ πολὺ ἀβέβαιη καὶ χωρὶς πραγματικὴ ἀγαλλίασι, ὅταν τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ ἐπιδιδώκωνται, ἀποκτῶνται καὶ διατηροῦνται μὲ ἀμαρτωλοὺς τρόπους κι' ἔξω ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Εἶναι μιὰ ἀλήθεια, ποὺ πρέπει νὰ φωτίζηται καὶ νὰ τονίζηται μὲ πολλὴ φροντίδα ἀπὸ τὸν ἄμβωνα στοὺς σημερινούς καιροὺς, ποὺ τοὺς διέπει τὸ πνεῦμα τῆς ὑλοφροσύνης κι' ὅλος κόσμος σκέπτεται πρὶν ἀπὸ καθεὶ ἄλλο τὸ τί θὰ φάη καὶ τί θὰ πιῇ.

«Συνάχθητε καὶ συνδέθητε, τὸ ἔθνος τὸ ἀπαίδευτον, πρὸ τοῦ γενέσθαι ὑμᾶς ὡς ἄνθος παραπορευόμενον» (β' 1). Ἡ συνοχὴ ἐνὸς ἔθνους, γιὰ νὰ εἶναι πραγματικὴ, μόνιμη κι' ἀγαθὴ στὰ ἀποτελέσματά της, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἄλλο χαρακτήρα ἀπὸ τὴν ταύτισιν τοῦ ἔθνους μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ χαρακτήρ αὐτὸς ὑπῆρξε τὸ γνώρισμα τοῦ Γένους μας σὲ μακρὰ σειρὰ αἰώνων καὶ φυλάγεται ὡς σήμερα, ὄχι ὁμως μὲ τὴν εὐκρίνεια καὶ τὸν τόνον τῆς χθὲς. Ἡ δύσις, μὲ τὰ πρότυπα καὶ τίς πλάνες της, ἔχει ἐπιδράσει ὀλέθρια στὴν ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ διαρκῶς ἐπιδραῖ βαθύτερα, ὥστε ἂν δὲν γίνῃ στοὺς μεταξὺ σπου-

δαία αναγεννητική εργασία, νὰ εἶναι βέβαιο ὅτι τὸ ἔθνος μας θὰ χάσῃ τὴν συνοχή του καὶ θὰ καταστήσῃ ἕνας ἀπλὸς λαός, ἕνα ἀπλὸ σύνολο πολιτῶν. Ὁρθοδοξία κι' Ἑλλάς, Ἐκκλησία καὶ Γένος ἦταν πάντα ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα κι' ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἦταν ἔτσι εὐλογήθηκαν καὶ κατευωδώθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ σκόρπισαν στὴν οἰκουμένη τόσο φῶς καὶ τόσο ἀρετή.

Ἡ φωνὴ τοῦ προφήτη ἃς ἀκουσθῆ ἡμερᾶς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, βρίσκοντας τὴν ἠχώ της στὶς ἱερατικὲς καρδιές: Συνάξου καὶ ξανα-συνδέσου, ὦ ἔθνος, πού ἐγκαταλείπεις τὴν παιδεία τοῦ Κυρίου. Γιατί, ἄλλοιῶς, τὸ αἰώνιο τῆς ἱστορίας σου θὰ μεταβληθῆ σὲ ἐφήμερο καὶ θὰ χαθῆς σὰν τὸ λουλούδι πού χθὲς ἀνθίζε καὶ ἡμερᾶς εἶναι ξερὸ χορταράκι.

Περὶ τὸ δὲ νὰ προσθέσῃ κανεὶς, ὅτι ἡ ξανασύνδεσις τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἀνάμεσά τους, τὴν ἀγάπη ἐκείνη πού μᾶς κάνει ἀληθινὰ ἀδελφία, πού μᾶς χαρίζει τὴν ἱκανότητα νὰ πονᾶμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ θυσιάζεται ὁ ἕνας γιὰ τὸ σύνολο.

«Τότε μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλώσσαν.. τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ὄνομα Κυρίου, τοῦ δουλεῦναι αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν ἕνα» (γ' 9). Τὸ ἀνθρώπινο γένος εἶναι διηρημένο σὲ πολλὰς γλώσσας. Ὅχι μόνο αὐτὲς πού χρησιμεύουν γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ συνεννόησις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ κάποιες ἄλλες, πού δὲν ἐκφράζονται μὲ ψηφία καὶ συλλαβές, γλώσσες καθαρὰ πνευματικῆς φύσεως. Πρόκειται γιὰ τοὺς παλμούς τῆς καρδιᾶς καὶ τὰ σκιρτήματα τῆς διανοίας, πού προκαλεῖ καὶ συνθέτει σὲ διαφόρους ὀλεθρίους συνδυασμούς ὁ πατέρας τοῦ ψεύδους, ὁ Διάβολος. Αὐτὰ τὰ σχήματα διανοημάτων καὶ αἰσθημάτων, πού γεννᾷ καὶ φτιάχνει τὸ πονηρὸν πνεῦμα, χρησιμεύουν ὄχι στὴ συνεννόησι, ἀλλὰ στὴν ἀποξένωσι τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν Θεόν.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ σχολὴ ὅπου διδάσκεται ἡ προπρωτοκλή, ἡ παραδεισία μοναδικὴ γλώσσα, πού ἐξασφαλίζει τὴν ἐνότητα τῶν ἀνθρώπων μεταξὺ τους καὶ μὲ τὸν Θεόν. Ἡ γλώσσα πού ταιριάζει στὸν ἄνθρωπον καὶ δὲν ἔχει καμμιά σχέσι μὲ τὴν διαλέκτου τῆς ἀπωλείας. Ὅσοι μαθητεύουν στὴν Ἐκκλησία ἐπανευρίσκουν τὴν ἀρχαία, τὴν εὐλογημένη, τὴν ἀθάνατη αὐτὴ γλώσσα, μὲ τὴν ὁποία τὸ ἀνθρώπινο γένος ἐπικαλεῖται τὸν Κτίστη του, συνδιαλέγεται μαζί του κι' ἐνώνεται κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς θείας ἀγάπης.

Καὶ ποιοὶ ἄλλοι, στὴν Ἐκκλησία, εἶναι οἱ διδάσκαλοι αὐτῆς τῆς μοναδικῆς γλώσσας, ἀπὸ τοὺς κληρικούς της;

«Καὶ ὑπολείψομαι ἐν σοὶ λαὸν πραῦν καὶ ταπεινόν» (γ' 12). Ἡ ζύμη τοῦ κόσμου εἶναι ὁ χριστιανικὸς λαός. Αὐτὸς θὰ μεταβάλλῃ ὅλο τὸ

φύραμα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους σὲ λαὸ τοῦ Θεοῦ. Πῶς ἐπενεργεῖ αὐτὴ ἡ ζύμη; Μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους. Ἀλλὰ πρὸ παντός μετὴν πραύτητα καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην, ποὺ εἶναι τὰ κατ' ἐξοχὴν γνωρίσματα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν μυστῶν του. Ἔργο κύριο τῆς Ἐκκλησίας, μετὴ διδασκαλία καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ποιμένων της, εἶναι νὰ καλλιιεργῇ καὶ νὰ τονώνη αὐτὰ τὰ δύο γνωρίσματα στὶς ψυχῆς καὶ στὴ συμπεριφορὰ τῶν τέκνων της.

«Καινιεῖ σε ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ» (γ' 17). Ἡ νεότης, ἡ ἀνακαινιστικὴ ἰκανότης τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ δὲν γνωρίζει φθορὰ καὶ θάνατο, ὀφείλεται στὴν ζωοποιὸ ἀγάπη τοῦ Νυμφίου της, ποὺ τὴ συνέχει καὶ τὴν ὀδηγεῖ στὴν ἀθανασία. Τὴν ἀγάπη του Θεοῦ κηρύσσοντας, ἀσκῶντας καὶ διαχέοντας, οἱ ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἐξασφαλίζουν τὴ νίκη της ὡς θεσμοῦ πάνω στὴ ροὴ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὴν ἀνάβασί της πρὸς τὴν ἀθανασία, τὴν πνευματικὴ της ἄλκη καὶ δροσερότητα.

«Δώσω ὑμᾶς ὀνομαστοὺς καὶ εἰς καύχημα ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς γῆς ἐν τῷ ἐπιστρέφειν μετὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν, λέγει Κύριος» (γ' 20). Τὸ θαυμαστότερο, τὸ πιὸ ἀξιόλογο, τὸ πιὸ βαρύλογο γεγονός μέσα στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία δὲν εἶναι οὔτε οἱ μεγάλοι πόλεμοι, οὔτε ἡ ἀνθησις τῶν ὑψηλῶν μορφῶν τῆς κοσμικῆς σοφίας καὶ τῆς τέχνης, ἀλλὰ ἡ ἐπιστροφή ψυχῶν στὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Αὐτὲς οἱ ψυχῆς, ποὺ καταχωρίζονται στὶς οὐράνιες δέλτους, εἶναι τὰ πιὸ αἰγλήεντα καὶ τὰ πράγματι ἀθάνατα ὀνόματα, ποὺ ἀφήνει πίσω της ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία. Αὐτὲς οἱ ψυχῆς, μέσα στοῦ ὀριστικὸ φῶς τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, θὰ ἀποδειχθοῦν ὡς οἱ πραγματικὰ δοξασμένες.

Εἶναι, λοιπόν, ἀπερίγραπτα ἔνδοξη κι' ἡ προσπάθεια ποὺ καταβάλλει ὁ ἱερεὺς γιὰ νὰ γυρίσῃ στὸν Θεὸ μιὰ πλανημένη ψυχὴ. Διότι ἡ προσπάθεια αὐτὴ εἶναι ἡ μήτρα μιᾶς ἀθανατοποιήσεως, μιᾶς ἐξόδου στὴν αἰωνία δόξα.

ΑΚΥΛΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΟΥΣ
Η ΕΝ ΤΩ. ΝΑΩ. ΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΩΝ

«Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής».

1. Πολλές φορές ὁ ἄνθρωπος ἔχει διάθεσιν διὰ πνευματικὰς ἀνατάσεις, αἰσθάνεται τὴν ψυχὴν του νὰ πλημμυρίζῃ ἀπὸ αἰσθήματα ἱερά καὶ ἅγια· καὶ ἐν τούτοις, κάποια καταπόνησις σωματικῆ δὲν βοηθεῖ νὰ ἐκδηλωθοῦν μὲ τὴν πρέπουσαν ζέσιν τὰ αἰσθήματα τῆς λατρείας πρὸς τὸν Θεόν, τὰ ὁποῖα αἰσθάνεται μέσα του νὰ πάλλουν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη, καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λατρείας, νὰ ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μὲ τὴν δέουσαν προσοχὴν, ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν. Καὶ ὁ Χριστιανός, ὁ ὁποῖος ἐρχεται εἰς τὸν Ναὸν νὰ λατρεύσῃ τὸν Θεὸν («ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»), πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν δυνατότητα, μόλις αἰσθανθῇ τὰ δείγματα τῆς κοπώσεως, νὰ ἀναπαύεται κάπως καθήμενος, διὰ νὰ μὴ μειώνεται ἡ ζέσις τῆς προσευχῆς.

Τοῦτο ἄς εἶναι εἰς γνῶσιν τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιαζομένων, ὅτι δηλαδὴ δὲν εἶναι μειονεκτικὴ ἡ θέσις τοῦ πιστοῦ, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λειτουργίας θὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην νὰ καθήσῃ. Πολλοὶ δυσκολεύονται νὰ καθήσουν, εἴτε διότι σκέπτονται ὅτι ἡ ἡλικία των δὲν εἶναι προχωρημένη, ὥστε ἡ ἐντύπωσις τοῦ θὰ δημιουργηθῇ, ὅταν καθίσουν, νὰ εἶναι ἡ πρέπουσα, εἴτε διότι νομίζουν ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν καὶ πρέπον νὰ κάθωνται, ἀλλὰ πρέπει μᾶλλον νὰ καταπονηθοῦν, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν. Δὲν ἔχουν ὅμως ἔτσι τὰ πράγματα. Ἐφ' ὅσον ἔχομεν τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, ἐξ ἄλλου δὲ εἰς τὴν θείαν λατρείαν ἀπαιτεῖται νοερά συμμετοχὴ ἔντονος, συχνότατα συμβαίνει νὰ παραπονοῦνται πολλοὶ ὅτι φεύγει ὁ νοῦς των καὶ διασπᾶται ἡ προσοχὴ των καὶ δὲν κατορθώνουν νὰ ἔχουν τὴν «ἐν πνεύματι» συμμετοχὴν εἰς τὴν λατρείαν. Ὅταν ὅμως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κάθηται καὶ ξεκουράζεται ὁ Χριστιανός, εἶναι δυνατὸν καθήμενος νὰ ἔχῃ περισσοτέραν προσήλωσιν καὶ ὄρθιος κατόπιν νὰ ἔχῃ ἀναλάβει δυνάμεις διὰ νὰ συνεχίσῃ προσευχόμενος μὲ κατάνυξιν. Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἡ ὀρθοστασία ὄχι μόνον κουράζει τὸν ἄνθρωπον ἀλλὰ καὶ δὲν τὸν βοηθεῖ εἰς τὴν ἔντονον πνευματικὴν συμμετοχὴν κατὰ τὴν θείαν λατρείαν, δι' αὐτὸ ὀφείλομεν νὰ προνοῶμεν περὶ ἀνανεώσεως τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν μας δυνάμεων καὶ τοῦτο ἐπ' ὠφελείᾳ «τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» λατρείας.

Ἄλλωστε ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας ἡ ἐκκλησία ἔλαβε πρόνοιαν νὰ ὑπάρχουν καθίσματα εἰς τὸν ναόν. Ὑπῆρξε δὲ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ καθίσματα μὲν ἀντιστοιχοῦσαν εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος (ἐνορίας), ἡ δὲ ἐκκλησιαστικὴ εὐταξία καὶ πειθαρχία εἶχε πλήρη καὶ αὐστηρὴν ὀργάνωσιν καὶ εἰδικούς πρὸς τοῦτο κατωτέρους κληρικούς, ὥστε ὅλοι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι νὰ ἀποτελοῦν ἄριστα συγκροτημένον σύνολον, νὰ ἔχουν δὲ τὴν ἄνεσιν νὰ ξεκουράζωνται, ὅταν πρέπει καθήμενοι ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν θεσιν.

2. Μετὰ τὴν κατανόησιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ γεννᾶται ἓνα εἰδικώτερον ζήτημα εὐταξίας: πότε πρέπει νὰ κάθεται ὁ Χριστιανὸς κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λατρείας καὶ πότε πρέπει νὰ στέκεται ὀρθίος. Δὲν θὰ εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀφίγη ὁ Χριστιανὸς τὴν κόπωσιν νὰ εἶναι ὁ σύμβουλός του διὰ νὰ καθορίσῃ πότε θὰ καθήσῃ. Μᾶλλον, διὰ τὴν τάξιν καὶ διὰ τὴν ἐνιαίαν ἐμφάνισιν καὶ κίνησιν τοῦ ἐκκλησιασματος, πρέπει νὰ γνωρίζουν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι πότε κάθεται ὁ Χριστιανὸς εἰς τὸν ναόν καὶ πότε στέκεται ὀρθίος. Ὀλίγοι ἀσφαλῶς θὰ γνωρίζουν ὅτι εἰς τὴν ἀκολουθίαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν, ὑπάρχουν ὄρισμένοι ὕμνοι καὶ ὄρισμένα ἀναγνώσματα τοῦ ψαλτηρίου ποὺ φέρουν τὸν τίτλον «καθίσματα». Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὅταν ψάλλωνται τὰ ἐν λόγῳ ἀναγνώσματα, κάθονται οἱ Χριστιανοί. Ἄλλὰ γενικώτερα ὁ Χριστιανὸς ἄς γνωρίζῃ, ὅτι εἰς μὲν τὸν ὄρθρον θὰ σταθῇ ὀρθίος κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Ἐξαψάλμου, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἐωθινοῦ Ἐυαγγελίου, κατὰ τὴν ὥραν ποὺ ψάλλεται ὁ ὕμνος πρὸς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον «τὴν τιμιώτεραν τῶν Χερουβείμ...» καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς Δοξολογίας. Κατὰ τὰς ἄλλας ὥρας τοῦ ὄρθρου δύνανται οἱ ἐκκλησιαζόμενοι νὰ κάθωνται. Εἶναι τόσο ἀπλὸ νὰ τὸ γνωρίζῃ κανεὶς αὐτό. Κατὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν θὰ ἴστανται οἱ πιστοὶ κατὰ τὴν πανηγυρικὴν ἔναρξιν αὐτῆς διὰ τοῦ «ἐυλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς». θὰ καθίσουν ἀμέσως καὶ θὰ σηκωθοῦν πάλιν ὅταν γίνεται ἡ μικρὰ εἰσοδος. Καὶ πάλιν θὰ καθήσουν καὶ θὰ σηκωθοῦν κατὰ τὸν Τρισάγιον ὕμνον, ὑποχρεωτικῶς δὲ εἰς τὸ «σοφία! ὀρθοὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου.» Τὸ «ὀρθοὶ» σημαίνει ἀκριβῶς «σηκωθῆτε», διὰ νὰ σταθῆτε ὀρθοί, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Κατόπιν, κατὰ τὰς αἰτήσεις ὑπὲρ τῶν κατηχομένων καὶ τὰς «εὐχὰς τῶν πιστῶν» δύναται νὰ κάθῃται τὸ ἐκκλησιασμα, ὡς καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Χερουβικικοῦ ὕμνου, μέχρις ὅτου ἐξέλθῃ ὁ ἱερεὺς νὰ θυμιάσῃ, ὅποτε ἐγείρονται πάντες καὶ ἀναμένουν τὴν Μεγάλην εἴσοδον τῶν Τιμίων Δώρων.

Μετ' αὐτὴν κάθηνται, διὰ τὸ νὰ ἐγερωθῶν εἰς τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως καὶ ἐν συνεχείᾳ πλέον μένουσιν ὄρθιοι μέχρι τῆς ἀπαγγελίας τῆς Κυριακῆς προσευχῆς καὶ ὀλίγον μετ' αὐτὴν μέχρι τῆς ἐκφωνήσεως «τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις». Κατὰ τὸ τμήμα τοῦτο τῆς θείας λειτουργίας πρέπει νὰ εἴμεθα ὄρθιοι, διότι εἶναι τὸ μυστηριακὸν μέρος τῆς λειτουργίας καὶ, ἐν τῷ μέτρῳ πάντως τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας, νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεὸν ὄρθοι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Ταῦτα τὰ ἀπλᾶ καὶ πληροφορικὰ εἶναι χρήσιμα πρὸς γινῶσιν καὶ καθοδήγησιν τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ διὰ τὴν ὁμοιομορφίαν ἐν τῷ Ναῷ ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ καταπονῶνται οἱ Χριστιανοί, εἰς βάρος τῆς προσοχῆς καὶ τῆς προσευχῆς των, ἐφ' ὅσον συμβαίνει ἀνθρωπίνως νὰ εἶναι «τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής».

3. Ἐνα ἄλλο σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον οἱ Χριστιανοί πρέπει νὰ εἶναι ἐνημερωμένοι καὶ πληροφορημένοι, εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ἐξωτερικεύσεως τῆς εὐλαβοῦς συμμετοχῆς εἰς τοὺς ὕμνους καὶ τὰς δεήσεις διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ. Πολλοὶ Χριστιανοὶ δὲν γνωρίζουν πότε πρέπει νὰ σημειῶνουν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ των τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν ἄλλους μὲν νὰ σταυροκοποῦνται συνεχῶς καὶ ἄλλους νὰ μὴ κάνουν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὅταν πρέπει. Πότε λοιπὸν πρέπει νὰ γίνεταί τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ; Ἀπαραιτήτως ὅταν ἐκφωνῆται τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἤτοι τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν Προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος ὁ Χριστιανὸς προσκυνεῖ τὴν Ἁγίαν Τριάδα διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Τὸ ἴδιον πράττει καὶ ὅταν ἀκούῃ λέξεις ποὺ ἐκφράζουν αἶνον ἢ προσκυνήσιν («ὕμνοῦμέν Σε, εὐλογοῦμέν Σε, προσκυνοῦμέν Σε» κ.τ.τ.). Κατὰ παρόμοιον τρόπον, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τῆς Παναγίας καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων, διὰ τὸ νὰ ἀπονεμηθῇ ὁ πρέπων ἀσπασμός. Ὅπως εἶναι σύνηθες εἰς τὰς στρατιωτικὰς τάξεις νὰ ἀπονέμηται εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἢ πρέπουσα τιμὴ διὰ τοῦ εἰδικοῦ στρατιωτικοῦ χαιρετισμοῦ, ἔτσι καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ ἅγια πρόσωπα πρέπει νὰ ἀπονέμωμεν εὐλαβῆ χαιρετισμὸν διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ. Ὑπάρχει ὅμως καὶ μία ἄλλη περίπτωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ δὲν γίνεταί ὑπὸ τύπον χαιρετισμοῦ ἀλλὰ εἶναι ἐκδήλωσις συμμετοχῆς εἰς τὰ ἀναπεμπόμενα αἰτήματα. Τὴν στιγμὴν ποὺ ἀναπέμπεται πρὸς τὸν Θεὸν μία θερμὴ αἴτησις, εἶναι καλὸν νὰ συμμετέχη ὁ χριστιανὸς εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ.

Μὲ τὸ ἄκουσμα δηλαδὴ τοῦ ἀναπεμπομένου αἰτήματος ὁ Χριστιανὸς σταυροκοπούμενος φανερώνει ὅτι συμμετέχει εἰς αὐτό, καὶ ὅτι τὸ ἀναπέμπει καὶ ὡς προσωπικὴν του προσευχὴν.

4. Ἀκόμη εἰς τὰ ζητήματα αὐτὰ τῆς ἐξωτερικεύσεως τῆς συμμετοχῆς τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν θείαν λατρείαν, πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὀλίγας λέξεις, διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς γονυκλισίας. Καὶ πάλιν εἶναι καθωρισμένον πότε ὁ Χριστιανὸς θὰ γονυπετῇ. Μία δὲ εἶναι ἡ ὑποχρεωτικὴ περίπτωσις τῆς γονυκλισίας κατὰ τὴν ὥραν ποῦ ψάλλεται τὸ «Σὲ ὑμνοῦμεν». Διότι πράγματι ἐκεῖνη εἶναι ἡ ὥρα τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τὸν καθαγιασμὸν τῶν Τιμίων Δώρων. Τίς ἄλλες φορές, ὅπως κατὰ τὴν ὥρα τοῦ Εὐαγγελίου ἢ τῆς εἰσόδου τῶν Τιμίων Δώρων, ἀταξία μᾶλλον γίνεται διὰ τῆς γονυκλισίας μερικῶν. Μόνον εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν προηγιασμένων πρέπει νὰ γονυπετῇ ὁ Χριστιανός, κατὰ τὴν ὥραν τῆς εἰσόδου τῶν Τιμίων Δώρων, διότι εἶναι ἤδη καθηγιασμένα τὰ Δῶρα. Ἀλλὰ στὴν συνήθη λειτουργίαν ἡ γονυκλισία γίνεται μόνον κατὰ τὸν καθαγιασμὸν τῶν Τιμίων Δώρων καὶ ὄχι προηγουμένως.

Μερικοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἀναστασίμους ἡμέρας (ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς) δὲν ἐπιτρέπεται καθόλου ἡ γονυκλισία. Πρόκειται ὅμως περὶ ἐσφαλμένης γνώμης, ὀφειλομένης εἰς παρεξήγησιν τοῦ νοήματος τοῦ 20οῦ κανόνος τῆς Α' οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὁ κανὼν ἐκεῖνος θέλει νὰ τονίσῃ τὸν χαρμόσυνον χαρακτῆρα τῶν ἀναστασίμων ἡμερῶν καὶ νὰ ἐξάρῃ ὅτι, ἐμπρὸς εἰς τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως, πρέπει νὰ ὑποχωρῇ κάθε πένθιμη ἐκδήλωσις, ὅπως εἶναι οἱ γονυκλισίαι ἐκεῖνες, οἱ κοινῶς λεγόμενες «μετάνοιες». Αὐτὲς λοιπὸν δὲν ἐπιτρέπονται κατὰ τὰς Κυριακὰς, διὰ νὰ μὴ παρεμβάλληται ὁ πένθιμος τόνος τῆς μετανοίας εἰς ἡμέρας Ἀναστασίμους καὶ χαρμόσυνους. Ἡ γονυκλισία ὅμως ἡ γινόμενη εἰς προσκύνησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ποῦ ἐπιφοιτᾷ διὰ νὰ καθαγιάσῃ τὰ τίμια Δῶρα οὐδέποτε ἀπαγορεύεται. Χριστιανέ μου, ἐὰν ἐβλεπες τὸν Θεὸν κατερχόμενον, δὲν θὰ ἐπιπτες εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ τὸν προσκυνήσῃς; Ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, ὅταν ἀντίκρυσε, ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τὸν Κύριον ἐγονυπέτησεν ἐνώπιόν Του. Δὲν κωλύεται λοιπὸν ἡ προσκυνητικὴ γονυκλισία οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα.

Εἴτε ὅμως ἰστάμενοι, εἴτε καθήμενοι, εἴτε γονυκλιεῖς, ἅς μὴ λησμονῶμεν κυρίως τὸ «ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας» καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς θείας λατρείας, ὡς θὰ ἀναπτύξωμεν ἐν συνεχείᾳ.

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεσ. Θεμιστοκλ. Σαλλαπασίδη, Λιβερά Κοζάνης. Ήξερχόμενος τῆς ὑπηρεσίας τὴν 31-12-1960 θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν περὶ τὰς 890 δραχμὰς μηνιαίας, ὡς ἐφ' ἅπαξ δὲ ἐκ τοῦ ταμείου ἀρωγῆς περὶ τὰς 12.790 δραχμὰς. Ἡ οἰκογενειακὴ κατάστασις οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχει ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς συντάξεως. — Αἰδέσ. Σταῦρον Σταυρόπουλον, Στρανώμην Ναυπατίας. Σᾶς ἀπνητήσαμεν δι' ἐπιστολῆς. — Αἰδέσ. Κων/νον Λαγόν, Βόλον. Δυστυχῶς πρέπει νὰ ἐξοφλήσετε τὸ προηγούμενον δάνειον διὰ νὰ λάβετε νέον — Ἀρχιμ. Νικόλαον Γεωργάκη, Ἀγερουσίαν Παραμυθίας. Δι' ἐγκυκλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. παρεκλήθησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται ὅπως μὴ προβαίνουν εἰς ἀπολύσεις ἐφημερίων λόγῳ συμπληρώσεως 35ετοῦς ὑπηρεσίας, μέχρι οὗ ἀποφανθῆ ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐπὶ τοῦ ἐγερθέντος ζητήματος, ἐὰν εἶναι νόμῳ ἐπιτετραμμένη ἡ συνταξιοδότησις τῶν ἐφημερίων μετὰ τὴν συμπλήρωσιν 35ετοῦς ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας, δεδομένου ὅτι ἡ συμπλήρωσις 35ετίας ὡς λόγος συνταξιοδοτήσεως δὲν ἀναγράφεται εἰς τὸν σχετικὸν περὶ ΤΑΚΕ νόμον. Θὰ ἀναμείνεται λοιπόν. — Αἰδέσ. Ἀντών. Χρ. Στρούμπουλην, Ματίκια Καρυστίας. Ἐνεκρίθη ποσὸν 4.000 δραχμῶν. Τὸ σχετικὸν ἔνταλμα ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἱ. Μητροπόλιν σας. — Αἰδέσ. Φώτιον Δημόπουλον, Βρεσθαίνην Καλαβρύτων. Διὰ τὴν προικοδότησιν ἀπόρου κορασίδος ἐφημερίου τῆς ὑπαίθρου ἀπαιτοῦνται τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά. 1) Αἰτήσεις δεόντως χαρτοσημασμένη καὶ κληρικοσημασμένη. 2) Βεβαίωσις τοῦ Μητροπολίτου περὶ τῆς ἀπορίας τοῦ ἱερέως καὶ τῆς χρηστότητος καὶ τοῦ ἐναρέτου τῆς νυμφευθείσης θυγατρὸς του. 3) Βεβαίωσις τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος, χαρτοσημασμένη, ἐμφαίνουσα τὸν ἀριθμὸν ἐνοριῶν, τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῆς ἐνορίας καὶ ἐὰν ἡ νυμφευθεῖσα θυγάτηρ εἰργάζετο πρὸ τοῦ γάμου της καὶ ἐργάζεται κατὰ τὸν γάμον της. 4) Ἀντίγραφον ληξιαρχικῆς πράξεως τελέσεως τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἐφημερίου. Πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς παροχῆς τοῦ ἐπιδόματος εἶναι νὰ ὑπηρετῆ ὁ ἐφημέριος εἰς χωρίον κάτω τῶν ἑξακοσίων κατοίκων. — Αἰδέσ. Κων/νον Ντινόπουλον, Σύνδεδρον Γρεβενῶν. Τὸ Τ.Α.Κ.Ε. χορηγεῖ ἀπλᾶ δάνεια μέχρι 8.000 δραχμῶν καὶ ἐνυπόθηκα δάνεια διὰ μεγαλύτερα ποσά. Τὰ ἀπλᾶ χορηγοῦνται κατόπιν αἰτήσεως, ὑποβαλλομένης μέσῳ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἄνευ ἐτέρων δικαιολογητικῶν καὶ ἐξοφλοῦνται διὰ μηνιαίων δόσεων. Ὁ τόκος εἶναι 7%. Διὰ ἐνυπόθηκον δάνειον ἀπαιτοῦνται ἐκτὸς τῆς αἰτήσεως καὶ πολλὰ ἄλλα δικαιολογητικά καθὼς καὶ ἀκίνητον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἐγγραφῆ ἡ ὑποθήκη. Ἐὰν ἐπιθυμῆτε νὰ λάβετε ἐνυπόθηκον νὰ κάμετε αἰτήσιν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἀναγράφοντες καὶ τὸ ποσὸν τοῦ δανείου. Μετὰ τὴν κατ' ἀρχὴν ἐγκρίσιν τῆς αἰτήσεως θὰ σᾶς ἀποσταλῆ ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κατάλογος τῶν ὑποβλητέων ἐγγράφων. Ἐπομένως πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς αἰτήσεως νὰ μὴ προβῆτε εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν δαπανηρῶν δικαιολογητικῶν, διότι εἰς περίπτωσιν μὴ ἐγκρίσεως τῆς αἰτήσεως ἢ δαπάνη τῆς ἐκδόσεως τῶν δικαιολογητικῶν θὰ ἀποβῆ ἐπὶ ματαίῳ. Διὰ τὴν συνταξιοδότησιν σας πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι ἐγενήθη ἀμφισβήτησις κατὰ πόσον τὸ Τ.Α.Κ.Ε. δύναται νὰ δίδῃ συντάξεις εἰς ἔχοντας συμπληρώσει 35 ἐτῶν ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Πάντως τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἐν ὄψει τῆς γεννηθείσης ἀμφισβήτησεως, ἀπέστειλε πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας ἐγκύκλιον, παρακαλοῦν αὐτοὺς ὅπως μὴ προβαίνουν εἰς ἀπολύσεις μὴ συμπληρωσάντων τὸ δριον ἡλικίας ἐφημερίων, μέχρις οὗ τακτοποιηθῆ τὸ ζήτημα. — Αἰδέσ. Νικόλαον Δ. Ἀναγνωστόπουλον, Πύργον Ὑπάτης. Ὅταν θὰ ἐξέλθετε τῆς ὑπηρεσίας τὸ ἐπόμενον ἔτος θὰ

λάβετε ὡς σύνταξιν περὶ τὰς 850 δραχμὰς μηνιαίως, ἐφ' ἅπαξ δὲ περὶ τὰς 17,700 δραχμὰς. Ἔστω ὑπ' ὄψιν σας ὅτι ἡ σύνταξις σας ὑπελογίσθη μέχρι τοῦ ἔτους 1956, ὅτε καὶ συνεπληρώσατε τὸ ὄριον τῆς ἡλικίας. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ 75ου ἔτους, ἡ παραμονὴ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν δὲν αὐξάνει τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ μόνον τὸ ἐφ' ἅπαξ. Διὰ τὸν λογαριασμόν σας παρακαλοῦμεν νὰ ὑποβάλετε αἴτησιν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. διὰ νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ. — Π α ν.

Ἀ ρ χ ι μ. Σ υ ν ἔ σ ι ο ν Δ η μ η τ ρ ι ἄ δ η ν, Σέρρας. Δικαίωμα ἐξόδου ἀποκτάτε τὸ ἐπόμενονον ἔτος, ἦτοι τὴν 31-12-1961, διότι τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως δὲν προσμετρᾶται. Τὰ δικαιολογητικὰ τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται τὰ εἶναι ἐξῆς. α) Αἴτησις ἐπὶ χαρτοσήμου καὶ κληρικοσήμου. β) Ἀπολυτήριο γράμμα τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, ἡ κοινοποίησις τοῦ ὁποίου δέον νὰ συμπέσῃ μετὰ τὴν ἡμερομηνίαν διακοπῆς μισθοδοσίας. γ) Πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου Δημάρχου ἢ Προέδρου περὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς οικογενειακῆς καταστάσεως. Ἐν περιπτώσει διαφορᾶς θὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ληξιαρχικὴ πράξις γεννήσεως. δ) Φύλλον διακοπῆς μισθοδοσίας παρὰ τοῦ οἰκείου Δημοσίου Ταμείου. ε) Βεβαίωσιν τοῦ Μητροπολίτου ἐμφαινουσάν τὸν χρόνον χειροτονίας, ἀρχικοῦ διορισμοῦ καὶ τυχόν μεταθέσεων τοῦ αἰτούντος εἰς ἄλλας ἐνορίας κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καὶ διάρκειαν χρόνου παραμονῆς εἰς ἐκάστην ἐνορίαν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου σας ἐκ τῆς ὑπηρεσίας δεόντως χαρτοσημασμένην καὶ κληρικοσημασμένην. ε) Βεβαίωσιν Ἐκκλ. Συμβουλίου Ἱ. Ναοῦ ἐμφαινουσάν τὴν καταβολὴν ἢ μὴ δώρου ἑορτῶν Χριστουγέννων καὶ Πάσχα. — Αἰ δ ε σ. Ἀ θ α ν.

Τ ζ ῶ ο τ ζ η ν, Μερόπην Μεσσηνίας. Παρακαλοῦμεν γράψατέ μας ἐκ νέου περὶ τῶν ζητημάτων σας, διότι δὲν ἀνεύοομεν τὴν ἐπιστολήν σας. — Ἐ φ η μ ἔ ρ ι ο ν τ ῆ ς ὑ π α ἰ θ ρ ο υ (Α.Ρ.). Δυστυχῶς δὲν δημοσιεύομεν ὅπως θὰ ἔχετε ἀντιληφθῇ ἐπιστολάς εἰς τὸν «Ἐφημέριον». Πλὴν ὁμως αἰσθανόμεθα ὑποχρέωσιν νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν τόσον διὰ τοὺς καλοὺς σας λόγους, ὅσον καὶ διὰ τὰς ὠραίας σας σκέψεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς θέσεως τοῦ ἐφημερίου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν. — Αἰ δ ε σ. Ἰ ω ἄ ν ν η ν Γ ι α ν ν ο υ - χ α η λ ἰ ἔ δ η ν, Ἐξοχὴν Δοάμας. Γράψατέ μας τὸ ἔτος γεννήσεώς σας καὶ τὴν μισθολογικὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν παροχὴν τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ζητεῖτε. — Αἰ δ ε σ. Ἐ φ η μ ἔ ρ ι ο ν Β α ρ ν ἄ β α Ἀ κ ἄ κ ι ο ν (;) Ἐἶναι πολὺ ὀρθὰ ὅσα γράφετε. Τὰ ζητήματα αὐτὰ ἀπασχόλησαν κατ' ἐπανάληψιν τὰς στήλας τοῦ «Ἐφημερίου». Ὅπως βλέπετε ὁμως θὰ χρειασθῇ ἀγὼν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀληθειῶν τὰς ὁποίας γράφετε. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ σᾶς συγχαίρομεν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Οἱ βοηθοὶ τοῦ Ἐφημερίου. — Τὸ ἔργο τῶν Διακονιστῶν ἐν τῇ Ἐνορίᾳ. — Ἀποστολικῆς Διακονίας, Τὸ κέντρον τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς. — Χ., Ἀδελφικὰ Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μετὰφρ. Θεοδόση Σπεράντσα). — Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ κλῆσις τῆς χριστιανικῆς σκέψεως σὲ μιὰ περισυλλογὴ καὶ ψυχικὴ ἀνάτασι. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτου). — Ἀκύλα, Ποιμαντικὰ διδάγματα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν προφητῶν. — Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά, Ἡ ἐν τῷ ναῷ στάσις τῶν ἐκκλησιαζομένων. — Ἀλληλογραφία.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶ 1. Ἀθῆναι.